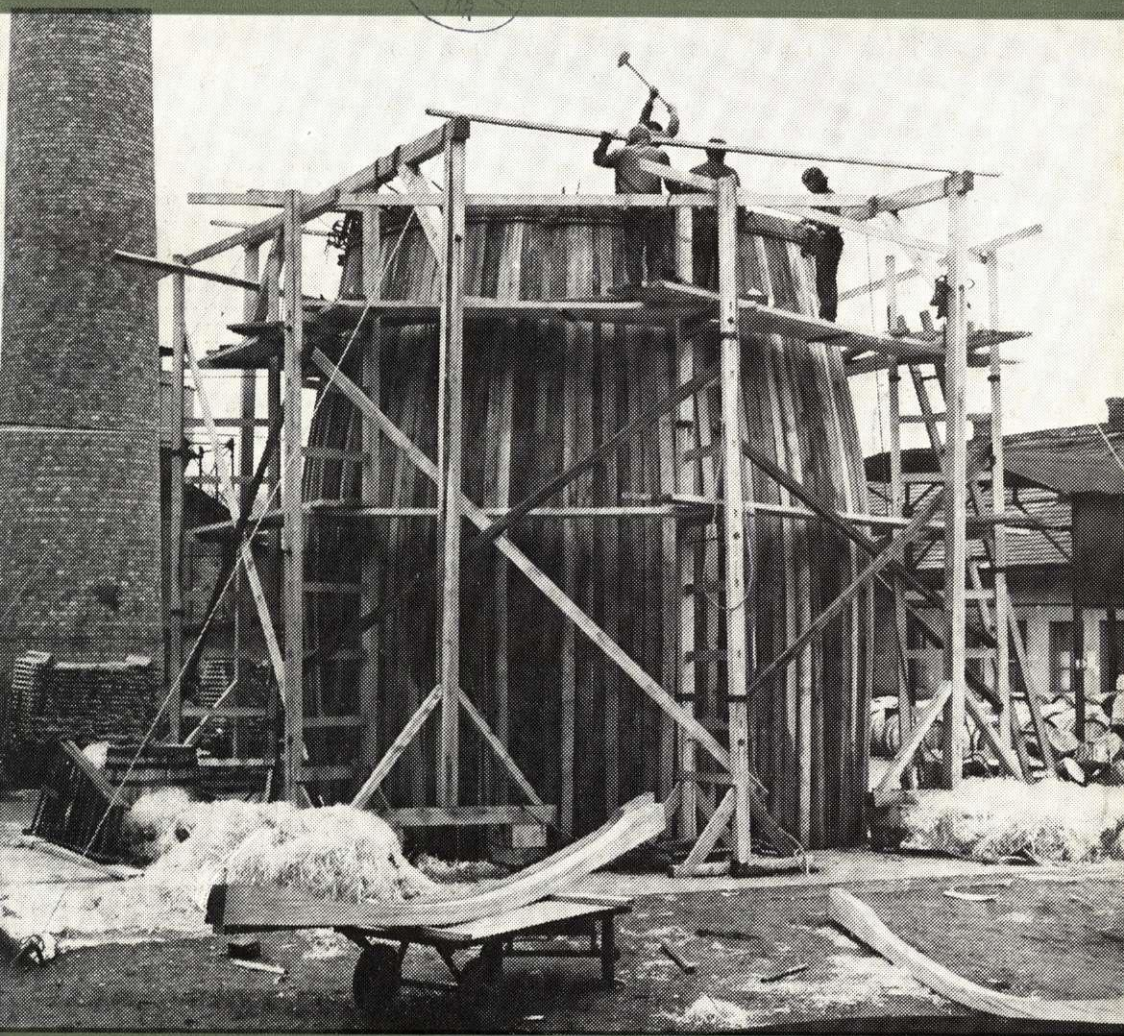

47.965

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 109. ÉVFOLYAMA

1974. JÚLIUS * XXIII. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Szél Ferenc:</i> Erdőgazdálkodás a termelőszövetkezetekben	289
<i>Balázs István:</i> Tudományos eredmények hasznítása a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban	290
<i>Nyúlász István:</i> Veszprém megye termelőszövetkezeteinek erdőgazdálkodása	293
<i>Czerny Károly:</i> A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás feladatai és szervezése	296
<i>Kiss Gyula:</i> Erdőgazdálkodás a Csongrád megyei termelőszövetkezetekben	299
<i>Stádel Károly:</i> Kerületvezető erdész tapasztalata a szakirányításról	303
<i>Dr. Speer Norbert:</i> Termelőszövetkezeti árukapcsolatok helyzete és lehetőségei	305
<i>Csillag Jenő, Fűhrer Ernő:</i> A zalai termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának helyzete és fejlesztésének iránya	307
<i>Kapusi Imre:</i> Erdőtelepítésre tervezett mezőgazdasági területek termőhelyvizsgálatának tapasztalatai a Nyírségben	312
<i>Szabó Gyuláné:</i> A papírcellás csemetetermelés első tapasztalatai a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságban	315
<i>Rimler László:</i> Hozzászólás dr. Tompa K.: „Észrevételek a papírcellás csemetenevelésre” c. tanulmányához	320
<i>Dr. Gál János:</i> A defláció és légszennyeződés elleni védekezés fásítással	321
<i>Dr. Hauer Lajos:</i> Az ERTI 1973. évi megbízások tevékenysége	327
<i>Címkép:</i> Ezer hektoliteres hordót készít a Fűrészfűrés és Hordóipari Vállalat a Mecseki-, Somogyi Erdőgazdaság által szállított 6,4 m hosszú, 48 cm csücsátmérőjű tölgyrönkökből (Fotó ERTI, Michalovszky I. felv.)	
<i>Hállapon:</i> Erdővédelmi fényesapda (Fotó ERTI, Michalovszky I. felv.)	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Сел Ф.:</i> Ведение лесного хозяйства в с/х производственных кооперативах	289
<i>Балázs И.:</i> Использование достижений науки в лесном хозяйстве с/х производственных кооперативов	290
<i>Нюлас И.:</i> Ведение лесного хозяйства с/х производственными кооперативами области Веспрем	293
<i>Церни К.:</i> Задания и организация лесного хозяйства с/х производственных кооперативов	296
<i>Киси Дь.:</i> Ведение лесного хозяйства с/х производственными кооперативами области Чонград	299
<i>Штадел К.:</i> Опыт лесного объездника в деле профессионального управления	303
<i>Д-р Шпер Н.:</i> Положение и возможности товарных связей с/х производственных кооперативов	305
<i>Чуллаз Й., Фюрер Е.:</i> Настоящее положение лесного хозяйства в с/х производственных кооперативах области Зала и направления его развития	307
<i>Капуши И.:</i> Опыт изучения лесорастительных условий сельскохозяйственных угодий в районе Ниришг, предназначенных для лесоразведения	312
<i>Сабо Дь-не:</i> Первый опыт выращивания сеянцев в бумажных горшочках в Государственном учебном лесхозе	315
<i>Римлер Л.:</i> Отзыв о работе д-ра Томпа К.: „Примечания к выращиванию сеянцев в бумажных горшочках”	320
<i>Д-р Гал Й.:</i> Борьба с дефляцией и засорением воздуха с помощью облеснения	321
<i>Д-р Хаур Л.:</i> Подрядная деятельность НИИ лесного хозяйства в 1973 г. и ее оценка	327

C O N T E N T S

<i>Szél F.:</i> Forest management in the cooperatives	289
<i>Balázs I.:</i> The utilization of the scientific research's results in the forest management of the cooperatives	290
<i>Nyúlász I.:</i> Forest management of the cooperatives in Veszprém county	293
<i>Czerny K.:</i> The tasks and organization in the cooperative's forest management	296
<i>Kiss Gy.:</i> Forest management of the cooperatives in Csongrád county	299
<i>Dr. Speer N.:</i> The present situation and the possibilities in the relations of timber goods of the cooperatives	303
<i>Stádel K.:</i> Some experiences of the foresters on the professional control	305
<i>Csillag J., Fűhrer E.:</i> The present situation in the Zala county's cooperatives and the tendency of their development	307
<i>Kapusi I.:</i> Some experiences in examining forest sites on agricultural lands planned to afforestation in the Nyírség district	312
<i>Szabó Gy. (Mrs.):</i> The first experiences of the seedlings production in paper cells in the Educational Forestry of Sopron	315
<i>Rimler L.:</i> Remarks about dr. Tompa K.'s paper: "Some notes about the home inauguration of the seedlings production in paper cells"	320
<i>Dr. Gál J.:</i> Protection by planting trees against the deflation and air pollution	321
<i>Dr. Hauer L.:</i> Research activity for orders and their results in the ERTI in 1973	327

A Z E R D Ő

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII. Lenin krt. 9-11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hirlapiroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ár: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H-1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7\$. 3100 Révai Nyomda, Budapest. — F. v.: Povarny Jenő.

ERDŐGAZDÁLKODÁS A TERMELŐSZÖVETKEZETEK BEN*

Ismeretes, hogy hazánk különösen iparifa vonatkozásában a gyengén ellátott országok közé tartozik. Korábbi években még tűzifából is jelentős mennyiséget kellett importálnunk. E kedvezőtlen helyzet megváltoztatása céljából az elmúlt időszakban — különösen az 50-es évek közepétől — nagy arányú erdőfejlesztést végeztünk. Ennek eredményeképpen az erdőterület 1,5 millió hektárra növekedett, s ez 16,4⁰/₀-os erdőszültséget jelent. Az erdőterület fejlesztéssel párhuzamosan nőtt a fakitermelés mennyisége is és ma már eléri az évi 6,5 millió bruttó köbmétert. A kormány a jövőre vonatkozóan mind az erdőterület, mind a fakitermelés további növelését irányozta elő.

Az ország erdőterületének közel egynegyede a termelőszövetkezetek tulajdonában, illetve kezelésében van. Ez az arány — mivel a telepítések zöme a termelőszövetkezetekben valósul meg — tovább nő. A racionális földhasználat megvalósulásában jelentős szerepet kap az erdőgazdálkodás. A racionális földhasználat alapelve ugyanis, hogy minden földterületen a leggazdaságosabban üzemeltethető művelési ág alakuljon ki. A racionális földhasználat elve a gyenge termőhelyi, a szántócentrikus szemlélettel való szakítást is jelenti. Az ágazati átalakításokkal a gazdálkodásnak hatékonyabbá kell válnia. Alapelv, hogy a földhasználat továbbfejlesztése során nem keletkezhetnek elhanyagolt, pusztulásnak kitett területek.

A gazdaság területén elsődleges feladatunk az erdők többoldalú hasznosításának fokozása, a nyersanyagbázis gazdaságos hasznosítása, a fakitermelés, az erdőművelés, a faanyagszállítás és feldolgozás gépesítése, műszaki színvonalának emelése, az erdőkkel szemben támasztott társadalmi igények fokozott kielégítése. Keresni kell az utat, miként tudnánk előrelépni a fagazdaság jövődelmi helyzetének javításában, a fejlesztési forrásoknak közös vállalkozások révén történő céltudatos koncentrálásával és a magasabb készütségi fokú fa-termékek előállításával.

A szövetkezetek gazdálkodásában lényeges bevételi forrás az erdőgazdálkodás, 1972-ben fél milliárd forintot jelentett az erdőgazdálkodásból származó bevétel. Szövetkezeteinkben mintegy 800 feldolgozó részleget tartunk nyilván, ezek árbevétele 1972-ben 754 millió forint volt. A feldolgozó tevékenység egyéb melléktevékenységek mellett elősegíti a fejlesztés, a foglalkoztatás igényének kielégítését is. Mindebből következik, hogy a szövetkezetek tevékenységének egyik jelentős ágazata az erdőgazdálkodás. Nem közömbös tehát — különösen a gyenge termőhelyi adottságú szövetkezetek esetében — ennek az ágazatnak az eredményessége.

* A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa és az Országos Erdészeti Egyesület ankétján elhangzott bevezető.

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁSBAN

A téma megírására az a nagy-nagy gond adta az ötletet, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban is égetően felmerül az élő-, kézi munkaerő hiánya. Ismert az a jelenség, hogy ilyen jellegű munkaerőhiány a gazdasági élet más területén is jelentkezik. A szabad ég alatt, a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban stb. végzendő nehéz fizikai munkák során viszont a probléma hatványozottan, a fejlődést erősen visszatartó erővel jelentkezik.

Keresnünk kell a megoldást.

Nem új keletű ez a megállapítás, de a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban még nincs megoldás: csak a jelenség felismerése történt meg és megállapításokra került sor, mint például:

korszerű gépesítést kell teremteni, létrehozni,
új, kevés élő-, kézi munkaerőt igénylő erdőművelési, fakitermelő stb. technológiákat kell bevezetni,
az erdősítések eredményességét, a megeredések nagyságát, mértékét növelni kell különböző módszerekkel.

És itt merül fel a cikk címe, de már kérdő formában: hogyan, milyen módon, mily eszközökkel lehet a szükséges eredmény érdekében a tudomány eredményeit bevezetni?

Általánosságban

Az állami erdőgazdaságokban és a termelőszövetkezetekben a tudomány eredményei, kísérletek tapasztalatai más-más formában jelentkeznek, realizálódnak. A nagy hagyományokkal rendelkező állami erdőgazdaságokban az erdészeti tudományok eredményei, tapasztalatai előbb tért hódítanak, mint a termelőszövetkezetekben. Ennek oka, hogy a kísérleteket az arra hivatott szervek, intézmények a nagy erdőterületekkel, bővebb lehetőségekkel rendelkező erdőgazdaságokban folytatják. Az erdőgazdaságok önmaguk is rákényszerülnek a kísérletezésre, ehhez van elegendő anyagi, technikai, szellemi és területi kapacitásuk. A termelőszövetkezetekről, mint erdőgazdálkodást folytató üzemekről a tudományos intézmények, szervek, személyek nem is nagyon rendelkeznek ismeretekkel.

Másik oldalról nézve: az erdő-, fafeldolgozó gazdaságok (esetleg erdő-, vadgazdaságok) központi feladata az erdőgazdálkodás. Ugyanakkor a termelőszövetkezetekben az erdőgazdálkodási tevékenységet a fő ágazat, a mezőgazdálkodás sok esetben háttérbe szorítja. Az erdőgazdaság problémái később merülnek fel és talán az sem közömbös, hogy a termelőszövetkezetek a saját erdejükkel önállóan csak az 1967/68. évektől kezdődően gazdálkodnak intenzívebben.

Már elterjedt eredmények

Igen kevés olyan tudományos, kísérleti eredmény elterjedését említhetjük meg, amelyek az erdőgazdaságokban már beváltak, de a tsz-eknél még csak most kerülnek bevezetésre. Ilyenek például:

sík területen a fenyő- és nyárültetés gépi módszerei, ezek gépi ápolása, tűavaron és tűzegen történő fenyőcsemete-termelés polietilénnel vagy más anyaggal befedett nevelőházban,

Simon-féle mélyfúrásos nyártelepítés,
padkás erdőtelepítés gépi talajjelőkészítése,
hosszúfás fakitermelés, koncentrált felkészítés.

Milyen megoldásokat várnak a termelőszövetkezetek?

Az egyre terebélyesedő termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban nagyon sok súlyos probléma vár megoldásra. Legfontosabbak:

olyan géprendszerek kialakítása, amelyek az erdőgazdálkodási tevékenység alapvető részei — az erdősítések talajjelőkészítése, ültetése és azok gépi ápolása — mellett alkalmasak a mezőgazdaság hasonló jellegű munkafolyamatainak az elvégzésére is;

a rendkívül munkaigényes ápolási munkákban olyan eljárások kidolgozása, amelyek minimálisra csökkentik az évenkénti visszatérések számát (redukálják a kétszeri, háromszori ápolásokat);

nagy területű és fatömegű nyártelepítések gazdaságos művelése (tisztítás—gyerítés—felújítás);

olyan vegyszeres gyomtalanítási anyagok, módszerek kialakítása, kikísérletezése, amelyek hatékonysága biztos, kevésbé van kitéve az időjárásnak és hatása egyértelműen látható több évre előre;

nem munkaigényes, gyors és erőteljes növekedést felmutató csemetetermelési módszerek, eszközök kialakítása, a csemeték kiültetéséhez minél kevesebb munkával járó eszközöket találni és elterjeszteni;

a kitermelt faanyag felkészítéséhez olcsó, egyik helyről a másik kitermelendő állományhoz könnyen áttelepíthető géprendszerek és kiegészítő eszközök kialakítása;

a nagy tömegű akácanyag gazdaságos felhasználásának megoldása, de ezzel együtt más, ma még gazdaságosan nem hasznosítható lombos fafajok feldolgozását is meg kell oldani;

szervezeti téren valamilyen mérőszámot, egységet, iránymutató anyagot kellene kialakítani arra nézve, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban mi lehet a leghatékonyabb szervezeti felépítés, felállítás, gépellátottság.

A gyakorlati eredményeink nyilván más egyéb megoldásra váró feladatokat is felsorolnának a fentiekhez. Talán megkockáztatom annak kijelentését is, hogy a leírtak között akad olyan is, amely az állami erdőgazdálkodásban is megoldásra váró gond.

A más erdőgazdaságokban már alkalmazott tudományos eredmények elterjedése fokozatosan várható a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban is. Napjainkban egyre több jól képzett szakember dolgozik termelőszövetkezetekben, országosan is téma lett a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodása, s ez egyre kedvezőbb alapot, légkört teremt a jobb, eredményesebb, valóban tudományosan alátámasztott módszerek elterjedéséhez. Ehhez azonban az is kell, hogy a tudományos szervek, intézmények is forduljanak nagyobb figyelemmel a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás felé. Merjenek ott is kísérleteket bevezetni, folytatni. Bízbanak az üzemekben és az ott levő erdészeti szakemberekben. Addig is azt kell elsősorban elérni, hogy a másutt már elterjedt, eredményesen alkalmazott módszereket minél szélesebb körben, minden nagyobb erdőgazdálkodási feladat megoldása előtt álló üzem (mezőgazdasági termelőszövetkezet, mezőgazdasági szakszövetkezet) vezesse be.

Milyen megoldások elterjedését szorgalmazhatjuk?

Sok jó megoldás áll máris bevezetésre, elterjesztésre készen. Ilyenek: fahasználat terén az ún. hosszúfás kitermelés és szállítás egyszerűsített el-

járása, valamint ebből következően az összevont (központi) rakodón történő faanyagfelkészítés;

faanyagfeldolgozás terén a már meglévő gépek jobb kihasználtsági mutatóinak eléréséhez korszerűbb technológiák átvétele;

a csemetenevelésben a túlevelűek különböző gyorsított eljárással történő termesztése, előállítása;

korszerű, nagyüzemi, gépesített csemetekertek létesítése, ehhez optimális terület nagyság és felszereltség (gép—épület) meghatározásával;

padkás talajelőkészítésnél és ültetésnél a keskeny és széles padkás módszer nagyobb mértékű elterjesztése gépesített formában;

a sík területű erdősítések ültetéseinek folyamatos gépesítése;

az erdősítések gépi és vegyszeres ápolása, gyomtalanítása;

az erdősítéseknek vadkár elleni védele terén a különböző korszerű mechanikai és vegyi eszközök, módszerek bevezetése;

a gyors, hatékony és egyszerű tisztítási, gyérítési módszerek alkalmazása;

nyártelepítések nagyüzemi módszerei és a széles hálózatos nyártelepítések hatékony ápolása, gyérítése (ez különösen égető feladat);

koordinációs jellegű faipari társulások létrehozása, a kitermelt, de a fűrészipar számára értéktelen vékony és vastag faanyagból forgácslapgyártás.

Nagyon nehéz és körülményes felmérni azt, hogy az országban a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban milyen módszerek elterjedése várható és mit kell még megoldani. Az azonban tény, hogy mindkét felsorolásomban szereplő témákat Pest megye termelőszövetkezeti erdőgazdálkodása már égetően felvetette. Éppen ezért tartom lényegesnek a téma szélesebb körű ismertetését és igen szívesen venném, ha minél többen megszólalnának a szaklapunk hasábjain és vitatkoznának a megállapításaimmal. Minden bizonnyal nagy szolgálatot tennének a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásnak.

Kapcsolat a kutatókkal

Mindezek után szabad legyen arról is szólni, hogy a kutatóintézetekkel, tudományos intézményekkel való igen szükséges, közvetlen kapcsolat nagyon alkalomszerű, mondhatnám nem rendszeres. Az erdészeti szakmában elsődlegesen az Erdészeti Tudományos Intézet és a Faipari Kutató Intézet, valamint néhány egyetem (Erdészeti és Faipari Egyetem, gödöllői Agrártudományi Egyetem) és főiskola tanszékei azok a szervek, amelyek az üzemek erdőgazdálkodási tevékenységében mint tudományos szervek érintettek.

Tény, hogy az ERTI-vel több üzem tart kapcsolatot, mert

talajtani, talajfeltárási szakvéleményt kérnek a termelőszövetkezetek, mezőgazdasági cellulóz és egyéb nyártelepítéshez felhasználható nyár szaporítóanyagot az ERTI ellenőrzi, engedélyezi, ad minőségi bizonyítványt, vizsgálja felül az ilyen anyagot előállító csemetekerteket, különböző ökológiai viszonyokhoz alkalmazható fafajösszetételre kérnek javaslatot,

csemetekert helyének kijelöléséhez stb.-hez ad szakvéleményt.

A Faipari Kutató Intézettel még nem olyan szoros, gyakori a kapcsolat, mint a többi szervekkel. Ez mindkét fél helyzetéből adódik, ugyanis az intézet kutatásai nagy témákkal foglalkoznak és a termelőszövetkezetekben nincs igazán magas szintű faipari tevékenység.

Az egyetemek, főiskolák tanszékeivel elég változatos, különböző jellegű a kapcsolat. Döntő jelenséggé kell leírnom, hogy ezek a kapcsolatok, munkák, inkább személyi jellegűek. A kapcsolatok nem tervszerűek és nem szervezet-

Mely területekkel szükséges növelni a kapcsolatokat?

Az Erdészeti Tudományos Intézettel:
komplex talajvizsgálatok és telepíthető fafajösszetétel vizsgálatok elvégzésével,

leggazdaságosabb telepítési módszerek, ültetési hálózatok megadásával, létesítendő tsz csemetekertekben 0,5—1,0 ha, vagy szükségszerű nagyságú területeket kell átadni kísérleti célra,

a meglévő, vagy telepítésre kerülő új erdőkben végezzen kísérletezést az üzem és saját részére az ERTL,

a különböző erdőgazdálkodási munkákhoz kialakított gépeket mutassa be az üzemeknek.

A Faipari Kutató Intézettel:

a meglévő és kitermelésre kerülő fafajok gazdaságos felhasználását adja meg az intézet,

minél jobb iparifa-százalék kihozatal érdekében az üzemek (tsz-ek) meglévő faanyag készleteit kell megvizsgálni az intézet segítségével,

foglalkozzon az intézet a tsz-ek faipari gondjaival, azokkal, amelyek beleférnek az intézet tudományos feladataiba, témáiba.

Más tudományos és oktatási intézményekkel még áttekinthetetlen a helyzet, van ahol igen gyümölcsöző, életerős a kapcsolat, a segítségadás, de van, ahol ilyenről nem is beszélhetünk. Megállapítható, hogy üzemünk az erdőgazdálkodási tevékenységükhöz kapcsolódó intézeteket, intézményeket (Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet, Erdészeti és Faipari Egyetem, ahol néhány tanszék igen aktív ilyen jellegű munkát végez, a gödöllői Agrár egyetem, a keszthelyi Agrártudományi Egyetem stb.) még nem keresték meg olyan mértékben, ahogyan az szükséges lenne.

A jövőben a felsorolt szervek vagy részlegek és a termelészövetkezeti erdőgazdaságok között szorosabb, intézményesebb, rendszeresebb — sőt merem mondani: tervszerűbb kapcsolatot kell létesíteni a jobb minőségű, gazdaságosabb termelészövetkezeti erdőgazdálkodás érdekében. A kapcsolatfelvételt a termelészövetkezeteknek kell kezdeményezni, javaslatot kell adniok erre a különböző felügyeleti (erdőrendezőségek, erdőfelügyelőségek, szakigazgatás) szerveknek.

634.0.924

NYULÁSZ ISTVÁN

VESZPRÉM MEGYE TERMELŐSZÖVETKEZETEINEK ERDŐGAZDÁLKODÁSA

Veszprém megyében az erdőbirtokossági társulatok felszámolása után közel 30 ezer ha kiterjedésű erdő maradt a termelészövetkezetek kezelésében, az erdőtörvény végrehajtása után, az átadott erdőkkel együtt.

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

A megyében három tsz területi szövetség működik. Az országban először a „Balatonmelléki” Tsz Területi Szövetség (Tapolca) látta szükségességét annak, hogy a jelentős mennyiségű tsz erdők kezelését — hatékonyabb erdő-

gazdálkodás érdekében — önálló erdész szakemberekkel oldja meg. A sikeres kezdeményezés után 1969-ben a megyénk másik két tsz területi szövetsége — a „Bakonytáji” és a „Marcalmenti” — is áttért az erdőgazdasági szakfrányításról az önálló erdőgazdálkodásra. Tudomásunk szerint jelenleg az országban egyedülálló ez a szervezeti forma. Ezt állapította meg 1972-ben a MEM is a megye komplex vizsgálata alkalmával.

A három tsz területi szövetségnél nagy tapasztalattal rendelkező erdőmérnökök állnak a szakembergárda élén. Ők fogják össze és szakmai tanácsokkal látják el a termelőszövetkezeteket és az erdészeti szakvezetőket. Képviselek a szövetkezeti erdőgazdálkodás érdekeit, megjelennek a szakmai értekezleteken. Az OEE helyi csoportjainak közreműködésével szervezik a szakmai továbbképzést. Egyszóval a megye tsz erdőgazdálkodásának mozgatói.

A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁS IRÁNYÍTÁSA

A szövetségek erdőmérnökein keresztül fogja össze a Megyei Tanács Szakigazgatási Szerve a megye tsz erdőgazdálkodását. Negyedévenként rendszeres megbeszélések folynak és ezek érvényesítik megyénk egységes tsz erdőgazdálkodásának irányelveit.

A tsz területi szövetségek a szakérdészek részére rendszeresen szakmai értekezleteket tartanak. Az értekezleteken a területen működő erdőfelügyelőségek is részt vesznek és kezdettől fogva sok hasznos és értékes tanácsot adnak. Így biztosítja a tsz erdőgazdálkodás állandó élő kapcsolatát a hatósággal és a szakmai felügyelettel.

A megye területén a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás egységes és hézagmentes. Ez azt jelenti, hogy a legkisebb erdővel rendelkező tsz-ek is részesei az önálló tsz erdőgazdálkodásnak.

Önállóan alkalmazzák a termelőszövetkezetek az erdész szakembert ott, ahol azt az erdőtörvény előírja. A hatékony erdőgazdálkodás érdekében több termelőszövetkezet alkalmaz önállóan erdész szakvezetőt, még az erdőtörvény által előírt nagyságrend alatt (150—400 ha erdőterületen) is.

A körzeteknél kettőtől hat termelőszövetkezet alkalmaz egyszerű társulási formában erdész szakembert. Egy-egy körzet közös megállapodással „anya” tsz-t jelöl ki, ahol a szakembert állományba veszik. A többi tsz erdőterület arányosan ide fizeti a szakembertartás költségeit. A munkaidő is általában hasonló arányban oszlik meg. Az erdész szakemberek mellett általában erdőfelelősök segítik az erdészeti munkák végrehajtását.

A SZÁMOK A FEJLŐDÉS ÜTEMÉT BIZONYÍTJÁK

Veszprém megye termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásának szervezeti felépítését és szakemberellátottságát a táblázat ismerteti:

M e g n e v e z é s	„Bakonytáji” Tsz. Szöv., Veszprém		„Balatonmelléki” Tsz. Szöv., Tapolca		„Marcalmenti” Tsz. Szöv., Pápa		Összesen	
	1969	1973	1969	1973	1969	1973	1969	1973
Önálló	1	9	3	9	2	17	6	35
Körzet	6	7	9	8	6	4	21	19
Szakvezető összesen	7	16	12	17	8	21	27	54
Tsz-ek száma	56	41	52	38	72	48	180	127

1973-ban a megye 127 termelőszövetkezetének összesen 54 szakvezetője volt. Ebből 2 erdőmérnök, 35 erdősztechnikus és 17 szakerdész.

A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁS SZAKÁGAZATONKÉNT

Megyénk termelőszövetkezeti erdőgazdálkodása ágazonként a következő.

Fakitermelés

A termelőszövetkezetek fakitermelése 115 000 m³ éves viszonylatban, s ez a három szövetség között nagyjából egyforma arányban oszlik meg.

Az összes fatömegből

véghasználat	78 000 m ³
gyérítés	35 000 m ³
tisztítás	2 000 m ³

Ez a mennyiség megfelel az üzemtervi előírásnak. Az iparifa-kihozatal fokozatosan emelkedő, jelenleg 35%. A termelőszövetkezetek fakitermelésüket mindenütt motorfűrészszel végzik. Megyénkben összesen 170 db Homelite és Stihl motorfűrész van a termelőszövetkezetek tulajdonában.

A motorfűrész-kezelők kiképzését a szőcsénypusztai Erdőgazdasági Szakmunkásképző Iskola felügyelete mellett a megyei szakigazgatási szerv és a tsz szövetségek szervezésében oldják meg. Eddig összesen 130 motorfűrész-kezelőt képeztünk ki.

A kitermelt fatömeg mozgatásához a termelőszövetkezetek saját mezőgazdasági gépeiket állítják be.

Fafeldolgozás

A kitermelt iparifa mennyiséget 52 db keretfűrészben és 9 db rönkvágó szalagfűrészben dolgozzák fel. Ezeknek a gépeknek a kapacitása természetesen nincs kihasználva, Veszprém megyében 15 termelőszövetkezet foglalkozik kiegészítő tevékenységként több ezer m³-es volumenben faanyagfeldolgozással.

A fagyártmány telepek üzemeltetésükhöz még 25—30 ezer m³ iparifát vásárolnak fel egyéb szektoroktól. Az üzemek 13—18-féle faipari terméket állítanak elő (fűrészáru, ládaáru, parkettfríz, rakodólap, bútortéc, háztartási eszközök stb.).

Erdőművelés

Az elmúlt időszakban nagy nehézségbe ütközött az *ültetési anyag* beszerzése. Megyénkben 10 ha kijelölt nyárcemetekert üzemel (Egyházaskesző). Ez a csemetekert elsősorban a megye igényeit látja el csemetével. Ezenkívül 10 ha fenyő és lombcsemetekert üzemel a megye különböző helyein. Arra törekszünk a jövőben, hogy megyén belül elégtűsük ki a tsz csemetekertekből a termelőszövetkezetek ültetési anyagigényét.

A véghasználatok során keletkező évi *erdőfelújítási* kötelezettségünk kb. 450 ha. Az öt éve működő önálló tsz erdőgazdálkodásnak köszönhető, hogy az erdőfelújítási hátralék jelentéktelen mennyiségre csökkent.

Az *erdőtelepítés-fásítás* meghaladja a felújítást. Az elmúlt évben megyénkben 560 ha cellulóznár-telepítés és 200 ha fásítás történt a termelőszövetkezetekben. Veszprém megyei termelőszövetkezeteknél eddig 2000 ha nagyságrendű cellulóznárast és 1000 ha fásítást tartunk nyilván.

Megyénkben az erdőtelepítésnek és fásításnak a jövőben nagy lehetőségei vannak. Külön ki kell emelni ezek közül a Várpalota és környéke iparvidékének 1300 ha nagyságrendű fásítási feladatát és a Balaton északi partjának

mint üdülőövezetnek erdőtelepítési feladatait, különös tekintettel a táj esztétikai hatására.

Ezenkívül jelentős mennyiségben található termelőszövetkezetek területén gyenge hozamú mezőgazdasági területek, melyek ugyancsak a jövő feladataként várnak beerdősítésre.

ÖSSZEGEZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK

Úgy értékeljük, hogy megyénk termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásának szakembergárdája kialakult. Célunk, hogy a jövőben a gárdát minél jobban összekovácsoljuk, szakmai továbbképzésben részesítsük őket. Ennek érdekében 1973. szeptember 27—28. között szakmai utat szerveztünk az ismeretek bővítésére; az erdősztechnikusok ezenkívül a soproni továbbképzéseken rendszeresen részt vesznek.

Az erdőgazdálkodás szakmai színvonalának további emelése céljából az utóbbi időben kezdeményezések történtek a gépesítés további fokozására.

Célunk a szakmai színvonal további emelése, az ágazat minden területén, hogy a termelőszövetkezeteinknél az erdőgazdálkodást még hatékonyabbá tegyük, a gazdálkodás szakmai eredményessége és haszna még jelentősebb legyen termelőszövetkezetenként, s ezen keresztül megyei szinten is.

CZERNY KÁROLY

A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁS FELADATAI ÉS SZERVEZÉSE

Jelentősebb népgazdasági szakágazatainkban — így az állami erdő- és fafeldolgozó gazdaságban is — megtörtént a vállalatok erőteljes koncentrációja, illetve centralizációja, kialakultak a vertikumok. További fontos cél, hogy az ezeken kívül eső erdőgazdálkodási területen is szakszerű, tervszerű, állandóan bővülő és jövedelmező gazdálkodás alakuljon ki.

A FELADATOK

A fagazdaság külső feladatai és lehetőségei elsősorban a *termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás területén* jelentkeznek, melynek *volumene az állami erdővállalatokra vetítve mintegy 30%-os értékű.* A szövetkezeti erdő- és fafeldolgozó gazdálkodás megszervezésénél a munkát a lehetőségek feltárásával kell kezdeni. Ezek számos területen jelentkeznek:

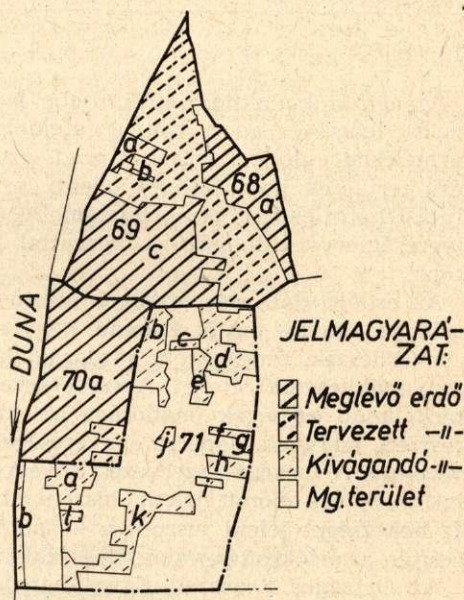
A nyereséges gazdálkodás alapelve a mezőgazdaságilag gazdaságosan nem művelhető területek beerdősítésére ösztönöz. Az erdőtelepítések és a mezőgazdasági cellulóznyárak szakszerű kivitelezés esetén nyereséggel járnak, ugyanakkor az erdőtelepítő az erdőművelési ágba áttett területek után nem adózik.

A *termelőszövetkezetek kezelésében* komoly fakészlettel rendelkező *vágásérett faállományok vannak.* Ezek kitermelése fontos népgazdasági érdek, és a gazdálkodónak is megfelelő jövedelmet hoz. Nagy feladat vár a szakemberekre az értékihozatal (választékolás), valamint az erdőfelújítások szakszerű végrehajtása terén.

A termelőszövetkezetek gazdálkodását szabályozó rendeletek a MÉM ágazathoz tartozó tevékenység fejlesztésére ösztönöznek és a *fafeldolgozás* is ilyennek

minősül. A kis fagyártmányüzemektől a fafeldolgozó kombinátokig többféle fafeldolgozó egység létezik. Van ahol a saját kitermelésű anyagnak csak egy részét tudják feldolgozni, van ahol az alapanyagszükségletet teljes egészében vásárlásból fedezik.

A nagyüzemi gazdálkodás a földterületek rendezését igényli. Az erdőfoltok megszüntetése vagy a zárvány mezőgazdasági területek beerdősítése a gépesítés előfeltételét jelentik. Az ábra olyan területet mutat, ahol a tömbösítés eredményeként a területarányok jelentősen nem változnak. Ilyen esetben mind az erdők, mind pedig a mezőgazdasági földterületek védelmének elvét érvényesíteni kell.

Példa a területarányokat megtartó, célszerű területrendezésre

Az erdőterülettel kapcsolatos mellékhasználati lehetőségek: pl. mészégetés, gyógynövénygyűjtés jelentős értéket képviselnek.

A zöldvezeti fásítási, parképítési, parkosítási szaporítóanyag termelési, idegenforgalmi feladatok jelentkezésével ugyancsak számolni kell.

A SZERVEZÉS

A 30/1970. (VIII. 21.) sz. Korm. rendelet előírja, hogy az 5 ha feletti erdőterülettel rendelkező termelőszövetkezetek szakképzett erdőszeti irányítót kötelesek alkalmazni. Ha a szövetkezetek önálló erdő- és fafeldolgozó ágazatot nem tudnak kialakítani, úgy általában többen alkalmaznak egy-egy szakembert. Kiegészítő megoldásként állami erdőszetek is végeznek szakirányítást, de ez az irányítási mód az önálló szövetkezeti erdőgazdálkodási egységek kialakítását nem segíti elő. Az önálló ágazati szervezettség a legmegfelelőbb irányítási mód a szövetkezeti szektorban, ilyenkor önálló erdőszeti vezető alkalmazása is lehetővé válik.

Önálló ágazatnak minimálisan egymillió forint termelési értéket kell felmutatnia, amely a helyi adottságok és lehetőségek kihasználásával is kifejleszt-

hető. Példaként egy ráckevei termelőszövetkezet erdő- és fafeldolgozó ágazatának éves tervszámait ismerteti a táblázat:

Tervezett erdészeti munkák

megnevezése	volumene	termelési értéke	forrás
Fakitermelés	1860 m ³	466 eFt	árbevétel
Fafeldolgozás	4000 gépóra	771 eFt	árbevétel
Erdőtelepítés.	18 ha	180 eFt	célsop. ber.
Erdőfelújítás	6 ha	60 eFt	áll. tám. + alapelhasználás
Összesen.		1477 eFt	

Az ágazat kialakítása jelentősebb beruházást nem igényelt, mivel a fakitermelési lehetőség adott volt, a fafeldolgozás két karbantartó szalagfűrésznek a termelésbe való bevonásából ered, az erdőtelepítés ártéri, bizonytalan művelésű területek beerdősítését jelenti, míg az erdőfelújítással a szövetkezet felújítási hátralékát kívánja felszámolni, ugyanakkor jelentős — mintegy 20%-os nyereségtervvel dolgozó — ágazattal bővítette a szövetkezet a tevékenységi körét.

Az erdőgazdálkodás országos szintű fejlesztésén kívül a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás másik érdeme, hogy az erdész társadalom hármás rétegződésén (erdészek, erdészetiak, gazdaságiak) létrehozta a „menedzser” típusú erdészeti szakvezetők rétegét. A szövetkezeti gazdálkodás demokratizmusa az egyes gazdálkodó egységek önállósága az ott dolgozókat is teljesen önálló munkára készíteti, melynek alapelve a nyereséges gazdálkodás, illetve a volumen állandó növelése. A tervezés, szervezés, a végrehajtás irányítása egy kézben összpontosul, mely sok előnyt jelent, hiszen minden kérdés egy személyben rendeződik le, nehézséget jelent viszont a központi segítség hiánya az anyagellátás, a gépítés, az értékesítés, valamint a szakmai továbbképzés területén.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek jelentős feladatai vannak ezen a gazdálkodási területen, különösen a fentiekben vázolt problémák megoldása terén. A rendszeres szakmai összejöveteleken lehetőség nyílik a megfelelő tájékozottság megszerzésére, melyek mind a távlati, mind pedig a napi problémák megoldásában segítséget nyújtanak.

Az erdész társadalomnak napjainkban talán legfontosabb feladata, hogy a termelőszövetkezeti gazdálkodás területén az erdészeti és fafeldolgozási lehetőségeket felismerje, feltárja és ezzel a népgazdasági termelés, a nemzeti vagyon növelését a maga szakterületén elősegítse.

A „MENEDZSER ERDÉSZ”

Az önálló termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás optimális termelési értékének felvázolása után szeretnék megegyszer visszatérni a „menedzser” szó használatához.

Annál is inkább szükségesnek tartom ezt, mert az olvasónak, az erdész-szakembernek nyilván igen idegenül hangzik ez a szó, sőt esetenként a szó kicsengetése sem — hagyományai és régi értelmű használata miatt — a legmegnyugtatóbb.

A termelőszövetkezeteknél az erdész szakember egy teljes ágazat minden fázisát (csemetetermeléstől a faeladásig) egyedül végzi, irányítja, nincs felette

szakmai felsőbbség, sok magas kvalitású vezető (műszaki vezető, erdészetvezető, gazdasági főelőadók, osztályvezetők stb.), aki munkájában segít, utasítást ad, vezet. Tulajdonképpen a kapa megszerzésétől a munkák szakmai tervének elkészítéséig mindent egy személyben végez. Sőt ezen felül a termelőszövetkezet vezetőit, más szakterület (mezőgazdaság stb.) szakembereit is meggyőzi az erdőgazdálkodás fontosságáról, szakmai irányvonalának helyességéről, a fontos tennivalókról. A rendelkezésre bocsátott brigádokban pedig művezetői szintig eligazítja az egyszerű dolgozókat is, hogy az adott munkát (favágás, ültetés, gépkezelés stb.) miként kell pontosan elvégezni. Több szövetkezet esetén ezen felül még egyik helyről a másikra sietve ad tanácsot, utasítást, szervez, fáradozik.

Határozottan kell állítani, hogy ez a tevékenység több mint szakmai irányítás, ez több mint egy adott beosztás (pl. kerületvezető erdészi) feladatainak el látása. Valóban menedzseri formában, stílusban törődik az ágazattal.

Lehet, hogy első hallásra furcsának tűnik a szó, de tapasztalataink szerint ez fedi legjobban a végzett munka módszerét, a munka igazi lényegét. A szó — „menedzser erdész” — egyszer talán elterjed az erdészeti szóhasználatban. Nem tagadjuk, hogy a „szakmai vezető” szebben hangzó megjelölés, kicsengése a fülnek jobb, de az élet felvetette problémát érzésünk szerint pontosabban fedi a javasolt megjelölés.

Természetesen ez az apró elméleti okoskodás nem befolyásolja a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás lényegét.

KISS GYULA

634.0.924

ERDŐGAZDÁLKODÁS A CSONGRÁD MEGYEI TERMELŐSZÖVETKEZETEK BEN

A Csongrád megyei mezőgazdasági termelőszövetkezetek és szakszövetkezetek kezelésében levő erdők üzemtervezése 1967-ben kezdődött el és 1968-ban fejeződött be. Az üzemtervi adatokat 1968. év végére aktualizálva és kiegészítve a következő kép alakult ki.

A termelőszövetkezetek kezelésében levő üzemtervezett erdők összes területe 2938 ha, a nem üzemtervezett erdőké 184 ha, a mezőgazdasági cellulóznárasok területe pedig 325 ha. Csongrád megyében tehát az összes szövetkezeti erdők területe 1968. év végén 3447 ha, amely a megye összes erdőterületének 15⁰/₀-a. Ezen túlmenően a termelőszövetkezetek kezelésében van még további 1033 ha erdőfolt, facsoport, fasor is.

Az erdő és cellulóznáyar állományok korosztály szerinti megoszlása 1968. év végén:

	1—10 év	11—20 év	21—30 év	30 éven felül	Összesen
ha	1792	1185	236	97	3310
%	54	36	7	3	100

Ugyanez fafajonként:

	Tölgy	Akác	Nemesnyár	Hazai nyár	Egyéb lomb	Fenyő	Összesen
ha	375	937	875	328	587	208	3310
%	12	28	26	10	18	6	100

Üres vágásterület 57 ha, parlag 64 ha, egyéb 16 ha. Összes élőfakészlet 150 000 m³, folyónövedék 17 000 m³, átlagnövedék 11 000 m³. Egy ha-ra eső átlagos fakészlet 45 m³.

A megye termelőszövetkezeti erdeinek 97%-a 31 évnél fiatalabb, ezt az elmúlt 25 év nagyarányú erdőtelepítései, valamint az alacsony vágásfordulóban kezelt fafajok jelentős részaránya indokolja. A legnagyobb területet az akác és a nemesnyár foglalja el, míg a fenyőfélék térfoglalása meglehetősen szerény. A fasorok zömmel idős, vágásérett akácok és nemesnyárasok.

AZ 1969—73. ÉVI FŐBB MUNKÁK

A termelőszövetkezetek öt évi üzemtervi előírása és tényleges fahasználata a következő:

	Véghasználat	Törzskiválasztó gyérítés	Növedékfokozó gyérítés	Tisztítás	Összesen
Öt évi üzemtervi előírás, ha	200	505	300	640	—
1000 m ³	20	5	5	5	35
Teljesítés, ha	243	267	83	849	—
1000 m ³	20	4	2	8	34

A fasorokból öt év alatt kitermelt összes fatömeg 14 000 m³, amely véghasználatnak tekinthető, és területe mintegy 240 ha.

Öt év alatt keletkezett vágásfelújítási kötelezettség 175 ha.

Ugyanezen idő alatt a termelőszövetkezetek mesterségesen felújítottak 85 ha-t, sarjról pedig 3 ha-t. A befejezett erdőfelújítás területe 65 ha. Ehhez saját erdőfenntartási tartalékukból felhasználtak 392 ezer Ft-ot és állami támogatásból 2266 ezer Ft-ot.

Az 1969—73-as években 964 ha-on végeztek erdő- és fasor telepítést. Befejezett erdőtelepítés öt év alatt 269 ha. A felhasznált célcsoportos állami beruházás összege 19 038 ezer Ft. Az erdőtelepítések 55%-a fenyővel, 24%-a nemesnyárral történt.

Ugyanezen időszak alatt 735 ha mezőgazdasági cellulóznnyár telepítést végeztek. A befejezett cellulóznnyár területe 423 ha, felhasznált összes költség 11 679 ezer Ft.

AZ 1973. ÉV VÉGI ÁLLAPOT

A termelőszövetkezetek erdőterülete a fent vázolt erdőgazdasági tevékenységük következtében, továbbá különböző kisebb birtokpolitikai változások miatt 1973. év végére a következőképpen alakult: az üzemtervezett erdők összes területe 2916 ha, az üzemtervezetlen erdőké 1004 ha, a mezőgazdasági cellulóznnyárasoké pedig 1046 ha. Összes termelőszövetkezeti erdőterület tehát

4966 ha. Ez a megye összes erdőterületének 20%-a. A fasorok területe 888 ha-ra csökkent.

Az erdő- és cellulóznyar állományok korosztályviszonya 1973. év végére a következőképpen alakult:

	1—10 év	11—20 év	21—30 év	30 éven felül	Összesen
ha	2643	1429	557	163	4792
%	55	30	12	3	100

Ugyanez fajajonként:

	Tölgy	Akác	Nemes nyár	Hazai nyár	Egyéb lomb	Fenyő	Összesen
ha	450	872	1776	355	595	744	4792
%	10	18	37	7	12	16	100

Üres vágásterület 108 ha, parlag 41 ha, egyéb 25 ha.

A viszonylag nagyarányú erdősisítés a korosztályviszonyokban alapvető változásokat nem okozott. Viszont az akác térfoglalása 28%-ról 18%-ra csökkent, a nemesnyaré 26%-ról 37%-ra, a fenyőé pedig 6%-ról 16%-ra emelkedett. A termelészövetkezeti erdők részaránya a megye összes erdejéhez viszonyítva 15%-ról 20%-ra nőtt.

Az összes fakészlet, folyó- és átlagnövedék alakulása nem ismert, de bizonyos, hogy ezek is erősen emelkedő tendenciát mutatnak.

AZ ÖT ÉVI GAZDÁLKODÁS EREDMÉNYEI

A termelészövetkezetek az üzemtervek fahasználati előírásait összevontan és részleteiben is teljesítették. A véghasználati területnél észlelhető túlteljesítés az engedélyezett üzemtervtől eltérő használatokból (hullámtéri szabadontartandó sáv, út-, csatorna-, villamos távvezeték, olajvezeték építés stb.) adódik. Az üzemtervek által öt évre előírt nevelővágásoknál összességében csupán 29 ha lemaradás mutatkozik, úgy, hogy a törzskiválasztó gyérintésnél a teljesítés az előírtnál kisebb, míg a tisztításnál a teljesítés lényegesen nagyobb. Ezt az eltolódást a korosztály viszonyok és a tisztítási korhatárok módosítása (fel-emelése) indokolja. A növedékfokozó gyérintések egy részének elmaradása az állományok fejlődését károsan nem befolyásolja.

A vágásfelújítási hátralék öt év alatt 57 ha-ról 108 ha-ra emelkedett, ez messze meghaladja a megengedett mértéket. Ezen hátralékok felszámolására a termelészövetkezetek az utóbbi években már komoly erőfeszítéseket tettek, de az állandósult kocsányostölgy csemete hiányon minden jószándék megghiúsult. 1974 őszére ezen a téren is komoly javulás és előrehaladás várható.

Jelentős azon kis területű pusztavágások összevont területe is, amelyek más művelési ágba ékelődnek be, és felújításuk nem volna célszerű, mivel akadályozná a nagyüzemi táblák kialakulását. Ezen kis, beékelődött területek kiengedése az erdőművelési ágból részben már megtörtént, részben folyamatban van. Az ezzel kapcsolatos adminisztráció meglehetősen bonyolult és hosszadalmas, ezért némely szövetkezet késlekedik az eljárás lefolytatásával.

A hullámtéri szabadon tartandó sáv kérdése megoldatlan, mivel ezen területeket nem szabad felújítani, ugyanakkor elmarad a kituskózásuk és az erdőművelési ágból történő kivonásuk is. A magára hagyott vágásterületen tuskó-sarjról, gyökérsarjról vagy magról sűrű újulat keletkezik. Ez a lefolyást sokkal jobban gátolja, mint a korábban kitermelt szálerdő. Ugyanakkor a felújult erdő — az emberi beavatkozás hiánya miatt — nem használja ki a legtöbb esetben kiváló termőhely potenciális termőképességét.

A Csongrád megyei termelőszövetkezeteknek felújításból 69 ha, erdőtelepítésből 881 ha, mezőgazdasági cellulóznjárából 625 ha folyamatban levő (befeljelzetlen) erdősítése van, amelyek átlagos készütségi foka 84%, 82%, illetőleg 88%.

A termelőszövetkezetek erdősítéseiket jó talajelőkészítés után általában szakszerű és lelkiismeretes munkával végzik, és az utóbbi években az ápolásokkal szemben is mind kevesebb kifogás merül fel. Az erdősítési, ápolási munkák nagyobb része gépesítve történik.

A negyedik ötéves tervben Csongrád megyében a termelőszövetkezetek számára 770 ha erdő és 960 ha mezőgazdasági cellulóznjár telepítése van előirányozva mintegy 37 millió Ft költséggel. Az 1974. évi tervet tényszámmak tekintve, 1974. év végéig megvalósult 892 ha erdő és 456 ha mezőgazdasági cellulóznjár telepítése, 30 362 ezer Ft költséggel. Az 1975. év végére az előirányzott 37 millió Ft-tal öt év alatt mintegy 1100 ha erdő és 600 ha mezőgazdasági cellulóznjártelepítés megvalósulása várható.

TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK

Az erdőállomány-fejlesztési távlati tervben óvatos tervezéssel összesen 5257 ha erdőtelepítés van előirányozva a termelőszövetkezetek területén, amely a megyében tervezett összes erdőtelepítésnek 80%-a. A megye termelőszövetkezeinek területére tervezett összes erdőből 2963 ha fatermelési, 380 ha környezetvédelmi és 1914 ha üdülési célt fog szolgálni. A jelenleg folyó racionális földhasznosítással kapcsolatos munkák végeredménye még ismeretlen, de az már előrelátható, hogy a termelőszövetkezetek a fenti erdőtelepítésre tervezett területnél jóval többet ajánlanak fel — főként a szegedi járás homok területein.

Csongrád megye 119 termelőszövetkezte közül 8 alkalmaz erdész szakembert, míg 100 termelőszövetkezet a Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság szakirányítását veszi igénybe. Megállapítható, hogy a termelőszövetkezetek erdeik szakszerű kezeléséről megfelelőképpen igyekeznek gondoskodni. Annak a 11 termelőszövetkezetnek, amely sem erdészt nem alkalmaz, sem a szakirányítást nem veszi igénybe, vagy egyáltalán nincs erdeje, vagy erdőterülete elenyészően csekély. Attól a megoldástól, hogy több termelőszövetkezet közösen alkalmazzon erdész szakembert, egyelőre idegenkednek.

A termelőszövetkezeti erdőből kitermelt fa majdnem teljes egészében a megyén belül kerül feldolgozásra és felhasználásra. Három termelőszövetkezetnek van nagyobb, további kilencnek kisebb fagyártmánytermelő üzeme. A java faanyag ezekben az üzemekben kerül feldolgozásra, amely azonban ezen üzemek szükségletét távolról sem fedezi. Különösen a három nagyobb üzem nagy mennyiségben dolgoz fel nem termelőszövetkezetek által kitermelt faanyagot is, sőt más megyékben is vásárolnak alapanyagot. Jelentős mennyiség az a fatömeg is, amelyet a termelőszövetkezetek bográr és asztalos műhelyeikben dolgoznak fel, és amelyet az építőbrigádjaik különböző épületekbe beépítenek. Utóbbi években szőlőtelepítésekben is újból szívesen használnak szőlőkarót betonoszlop helyett.

Megállapítható, hogy a termelőszövetkezeti erdőkből kikerülő faanyagot a termelőszövetkezetek zömmel saját maguk helyben használják fel, bizonyos hányadát — a javát — pedig a megyén belül kis üzemekben feldolgozzák. Elenyészően csekély az a mennyiség, amely nagyüzemi feldolgozásra kerül akár megyén belül, akár megyén kívül.

Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy Csongrád megye termelőszövetkezeti erdőgazdálkodása az elmúlt öt esztendő alatt egyenletesen fejlődött. Részaránya és súlya a megye erdőgazdálkodásában jelentősen megnövekedett, és ez a tendencia a jövőben is tovább tart majd.

STÁDEL KÁROLY

634.0.924

KERÜLETVEZETŐ ERDÉSZ TAPASZTALATA A SZAKIRÁNYÍTÁSRÓL

A Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Győri Erdészetében a termelőszövetkezeti kezelésű erdőterület aránya nagyobb az országosnál: 7074 ha állami terület mellett 3575 ha áll 31 közös gazdaság kezelése alatt. Ennek szakirányítását egy műszaki vezető és 13 kerületvezető erdész látja el. Mint a koroncói erdészkerület vezetője az ide tartozó három termelőszövetkezet erdőterületén történő szakirányítást kívánom ismertetni.

A koroncói erdészkerület szakirányítása alatt álló termelőszövetkezeti erdők főbb adatai

Termelőszövetkezet	Erdőterület	Főbb fafajcsoportok %-a			Fahasználati tevékenység 1974-ben		
	ha	akác	nyár	fenyő	vég-használat, ha	gyérintés, ha	tisztítás, ha
Győrújbarát Mg. Tsz.	282	97	3	—	—	33	—
Ménfőcsanak—Gyirmót Egyesült Mg. Tsz.	119	65	35	—	2	4	—
Koroncói „Zöld Mező” Mg. Tsz.	111	75	3	22	1	4	2
Összesen	512	—	—	—	3	41	2

A szakirányított erdőterületekről és fahasználati tevékenységről a táblázat nyújt áttekintést. Az adatokból kitűnik, hogy az erdőterület nagy részét jelenleg még akácok borítják. Ez a távlati erdőművelési tennivalókat is meg szabja oly módon, hogy a megfelelő termőhelyre értékesebb állományok kerüljenek.

A feladat teljesítése folyik. A koroncói „Zöld Mező” Mezőgazdasági Termelőszövetkezet 3 ha-on nemesnyár, 4 ha-on erdeifenyő felújítást végzett. Az erdő-

felújítással összefüggő területen — mely mezőgazdasági művelésre alkalmatlan — 20 ha-on fenyőtelepítést végzek. A Győr-Ménfőcsanak — Győr-Gyirmót Egyesült Mg. Termelőszövetkezet ugyancsak 36 ha-on kezdett erdőtelepítést nemesnyárral, melyből már 29 ha kivitelezése meg is történt.

A fent említett termelőszövetkezetek erdőgazdálkodási munkáinak szakirányítását, 500 ha-os erdészkerület vezetése mellett látom el. Az itt jelentkező ez évi feladatok:

- 8 ha akác véghasználat 3600 m³ fatömeggel,
- 21 ha első kivitelű erdőfelújítás,
- 31 ha erdőápolás.

Az ilyen nagyságú tevékenység mellett szakirányítási munkám eredményességéhez hozzájárul a termelőszövetkezeti vezetők megfelelő hozzáállása, s a velük kiépített jó kapcsolat. Az erdésznek a termelőszövetkezettel való együttműködése a szakirányításon keresztül jött létre, a kölcsönös segítségen alapszik és mindkét fél részére előnyös.

A termelőszövetkezet erőgepeit — DT—75, MTZ — az erdészet a téli és kora tavaszi időszakban foglalkoztatja, s evvel a holt idényben a gépek kihasználását elősegíti. Ebben az évben a kerület területén

- 20 ha tuskózással véghasznált erdőterület szántását és talajmunkáit,
- 25 ha erdősítés sorközi ápolását,
- 12 ha gépi ültetését végezték.

Az erdészet több kerületében is tapasztalható hasonló segítségnyújtás. Vizsgálásul a termelőszövetkezeti erdősítéseket a szabad kapacitású csemeteültető gépeinkkel végzik, továbbá a fenyőtelepítések vegyszeres gyomirtásához jelentős tanácsot adnak szakembereink.

A termelőszövetkezetek által kitermelt, értékesítésre kerülő faanyagot az erdészet felvásárolja. Az 1973. évben például 3238 m³-t vásároltunk fel a 12 000 m³-es kitermelésből. Az olyan fafajú és választékú faanyagot viszont, amellyel a mezőgazdasági üzemek nem rendelkeznek, az erdészet nyújtja a részükre.

A mezőgazdasági területek nagyüzemi műveléséhez szükséges táblásítás során jelentősen csökkent a termelőszövetkezetek élőfakészlete. A kitermelt fasorok és kisebb erdők helyett a termelőszövetkezeti vezetők a szakirányítóval együttműködve olyan területeket kerestek, melyeknek betelepítésével a hiányzó faállományt a racionális földhasználat figyelembevételével pótolni, illetve növelni lehetett. Ilyen megfontolásból került sor a ménfőcsanaki és koroncói termelőszövetkezetek erdőtelepítéseire. A szakirányítást ellátó erdészek egyik fontos feladata, hogy a már meglévő fásítási „kedvet” tovább lendítsék úgy, hogy a megkezdett és befejezett erdősítések és fásítások sokoldalú hasznosságát eredményeikkel igazolják.

A fent említett három termelőszövetkezet erdészeti szakirányításának részletes ismertetésével kívántam bemutatni az erdészkerület, egyben az erdészet területén folyó szakirányító munkát. Megítélésem szerint az olyan termelőszövetkezeteknél, melyek hasonló nagyságú erdőterületekkel rendelkeznek — ahol önálló erdészeti szakember alkalmazása nem indokolt — a jelenlegi szakirányítási forma megfelelőnek tekinthető.

Ha a kezdeti lépések sikere elismerést vált ki a termelőszövetkezet tagságában és vezetőiben, akkor megvan a biztosíték arra, hogy az erdő megbecsülése és a végzett munka szakmai színvonala fokozatosan eléri az állami erdőterületek erdőgazdálkodási szintjét.

TERMELŐSZÖVETKEZETI ÁRUKAPCSOLATOK HELYZETE ÉS LEHETŐSÉGEI

Hazánk erdőállományának mintegy 25⁰/₀-a van a termelőszövetkezetek kezelésében és az évenként kitermelésre kerülő fatömegnek 19⁰/₀-a a termelőszövetkezeti erdőkből származik. A kereken 1,4 millió m³-nyi kitermelésből 4⁰/₀ a tűlevelű és 96⁰/₀ a lombos fa. A választéki megoszlás 400 000 m³ rönk, 200 000 m³ kivágás és 400 000 m³ forgács-, papír- és tűzifa. Ez a fatömeg feldolgozatlan állapotban is mintegy ³/₄ milliárd forintot képvisel. Feldolgozás után az érték jelentősen növekedhet a végtermék mennyisége és választéka szerint. Az ilyen nagy népgazdasági érdeket képviselő anyagnak racionális hasznosításával, szervezett értékesítésével célszerű foglalkozni.

AZ IMPORT CSÖKKENTÉSE

Köztudott, hogy hazánk jelentős mennyiségű fát hoz be. A felhasználásra kerülő ipari fának mintegy 75⁰/₀-a fenyőanyag és ennek 95⁰/₀-át importból szerezzük be. Bár ennek közel 98⁰/₀-a szocialista relációból érkezik hozzánk, ez mégsem jelenti azt, hogy népgazdaságunknak jelentős devizaterhet ne kellene viselnie annál is inkább, mivel például a rönk ²/₃-a rubel elszámolású, míg ¹/₃-át dollárban kell elszámolnunk még a szocialista országokból is. Jelentős népgazdasági feladat tehát a devizamérlegünk tehermentesítése. Ennek két útja van: egyik a fő importot képező fenyőféléseknek a helyettesítése hazai lombos faanyagokkal, másik a lombos anyagnak minél nagyobb mennyiségű exportja a belső felhasználás sérelme nélkül.

A jövőben főképpen a fenyőhelyettesítésnek a hazai termelésű lombos faanyaggal való megoldására kell törekedjünk. Ez annál is inkább fontos, mivel a cellulóz nyárasok folyamatos hasznosítása megkezdődik és a népgazdaságilag legcélszerűbb felhasználás éppen a fenyőhelyettesítés vonatkozásában kersendő.

EXPORT ÉS KOOPERÁCIÓ A TSZ-EKKEL

A lombos faanyagoknak az exportja terén jelentős lépéseket tettünk, az export azonban mind ez ideig igen alacsony készütségi fokon például papírfaként, vagy farostfaként, vagy ami még elszomorítóbb, rönkanyagként történt. Itt minél magasabb készütségi fokra kell törekedni megfelelő feldolgozással. Magas készütségű választékok révén nagyobb devizabevételt tudnánk elérni, részt véve a bútoripari, illetőleg épületasztalosipari kooperáció révén a nemzetközi munkamegosztásban. Az ilyen kooperációra éppen a termelőszövetkezetek a legalkalmasabbak, mivel az időszakosan munkahiánnyal küzdő termelőszövetkezeti dolgozók a fafeldolgozás révén kínákozó segédüzemági tevékenységben vehetnek részt.

Korábbiakban a termelőszövetkezeti erdőgazdaságok a területileg illetékes állami erdőgazdaságok részére kellett, hogy főbb fatermékeiket meghatározott áron eladják. A meglehetősen alacsony ár abban az időben nem volt annyira érzékelhető, mivel a termelőszövetkezetek legtöbbje dotációt kapott az államtól és így az ilyen értékesítés különösebb problémát nem okozott. Ez a kötelezettség 1967-ben megszűnt és mivel a lombos fatermékek többszörös árú rendszerben kerülhettek értékesítésre, ezért a termelőszövetkezetek legnagyobb része különböző módon igyekezett értékesíteni faanyagát.

A kezdeti időszakban a forgalmazást intézményesen egyetlen szakvállalat sem látta el. A termelőszövetkezetek termékeiket túlnyomó többségében a fogyasztóknak adták el. Mivel a fogyasztók legnagyobb része bizonyos termelői monopóliumokkal rendelkezett az általuk diktált áron, amely nem minden esetben szolgálta a termelőszövetkezetek érdekeit. A faanyag legnagyobb része feldolgozatlanul került értékesítésre, majd lassú fejlődés folyamányaként alakultak meg a termelőszövetkezetekben a segédüzemági fafeldolgozó üzemek, amelyek kevés kivételtől eltekintve, még ma is igen primitív felszereléssel rendelkeznek.

Míg az erdőművelési feladatokat a termelőszövetkezetek megfelelő szakirányítással — részben az erdőgazdaságok, másrészt saját szakemberek közbejöttével — látták el, ez nem állt fenn a fahasználati és faipari tevékenységükre nézve. Ezt a helyzetet felismerve kapcsolódott be az ERDÉRT Vállalat a termelőszövetkezeti faanyag-értékesítésbe, illetőleg a fafeldolgozás megszervezésébe, oly módon, hogy az erdővel, esetleg gépekkel rendelkező és a fafeldolgozás területén tevékenykedni kívánó termelőszövetkezetekkel értékesítési szerződést kötött.

ÉRTÉKESÍTÉSI SZERZŐDÉS, HASZONMEGOSZTÁS

Az értékesítési szerződés alapján vállalatunk magára vállalta a termékek elhelyezésének gondját és így befolyásunk kiterjedt a feldolgozandó választékokra is. Igyekeztünk megvalósítani a szükségletre-termelés feltételeit. Mind ezt oly módon, hogy igen komoly szakmai oktatást is végeztünk különösen a választékolásra és a fafeldolgozásra, hogy a faanyag a lehető leggazdaságosabban kerüljön értékesítésre. Előfordult néhány esetben, hogy egyes termelőszövetkezetek fafeldolgozó kapacitása meghaladta a rendelkezésükre álló, saját alapanyag mennyiséget. Ilyenkor importból származó fát szállítottunk a termelőszövetkezeti üzemekbe feldolgozás céljára és a terméket értékesítésre átvettük.

A kapcsolatot részben fix áron, részben jutaléktérítés ellenében alakítottuk ki, de az utóbbi időben haszonmegosztásos alapon is. A jövőben ezt a megoldást kívánjuk előtérbe helyezni.

A legcélravezetőbbnek a haszonmegosztásos gazdasági kapcsolatot tartjuk, ahol is az értékesítés folyamán alaparat fizetünk és a külön elszámolás keretében nyilvántartott haszonnak a nagyobb részét, mintegy 80—90%-át visszatérítjük a termelőszövetkezeteknek. A kisebb, az ERDÉRT Vállalatnál maradó rész nyújt fedezetet az értékesítési költségekre. A Vállalat nem kíván nagyobb hasznót, mint az ár kalkulációban szereplő két és fél százalékot.

Az első kezdeményezés éve az 1967. volt, akkor természetesen még kis volumenű volt a forgalom, 4000 m³-re tehető a belföldi forgalmazás mennyisége, az export 190 m³ volt. 1973-ban már 60 000 m³ gömbfának megfelelő termék került exportálásra oly módon, hogy a haszonmegosztásból közel 25 millió forintot térítettünk vissza a fafeldolgozást végző szövetkezeteknek.

Eddig 84 termelőszövetkezettel volt kölcsönös előnyökön nyugvó, éves szerződésünk. Ezenkívül eseti szerződést kötöttünk 42 termelőszövetkezettel. A szövetkezeteknek mintegy 50%-a igen komoly szerződő partner volt és a szerződéseiket legnagyobb részben maradéktalanul teljesítették.

A mezőgazdasági termelőszövetkezet fafeldolgozó üzemének legnagyobb része nem rendelkezik megfelelő műszaki felkészültséggel. Összevásárolt, kijavított fűrészipari gépekkel való termelés nagyon nehéz. Emellett nem mindenhol található meg a megfelelő műszaki szakemberek, a helyi volt kisiparosokból, az erdőgazdaságok fagyártmányüzemeiből és a környező faipari vállalatoktól

kerülnek ki ezek a dolgozók. Általában hiányoznak a megfelelő irányító és vezető szakemberek. Míg az erdészeti tevékenység körében mintegy 500 megfelelő szakember dolgozik, addig a faiparban csak ennek a töredéke. A szociális körülmények is sok esetben messze elmaradnak a környező ipari üzemek körülményeitől. Pedig a jól szervezett és vezetett termelőszövetkezeti fafeldolgozó üzemági tevékenység hasznosan illeszkedik be a termelőszövetkezeti, többi melléküzemági tevékenységbe és mindig biztos jövedelemforrása lehet a szövetkezetnek. Ezt mutatják mintauzemeink a termelőszövetkezetekben, például a csongrádi Petőfi Tsz üzeme, vagy a kertai ÁFÉSZ üzem, de sorolhatnánk még egy pár üzemet. Ezeket az üzemeket tekinthetjük bázisüzemeknek, ahova megfelelő szakmai tapasztalatszerzés céljából is el lehet látogatni.

CSILLAG JENŐ — FÜHRER ERNŐ

634.0.944

A ZALAI TERMELŐSZÖVETKEZETEK ERDŐGAZDÁLKODÁSÁNAK HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK IRÁNYA

Zala megyében az erdő- és fagazdálkodás nemcsak a távolabbi múltban — amikor az erdőszültség jóval nagyobb volt a mainál — jelentett komoly, jövedelmező gazdálkodási tényezőt, hanem így van ez jelenleg is, hisz 27,7 erdőszültségi százalékában csak két megye előzi meg. A megye összes területét tekintve a kis megyék közé tartozik, de rendkívül kedvező és jó adottságú, hazánk legértékesebb fafajai (tölgy, bükk, fenyő) a legjobb minőségben itt termeszthetők. Ezt mutatja az is, hogy az ország erdőszültségének 6,7%-a mellett élőfakészletének 10,5%-a található Zalában.

A megye közigazgatási területén levő összes erdő- és fásításból EFAG kezelésben áll 63,8%, tsz-ek használatában 33,5% és egyéb szektorokéban 2,7%. Zalában van a tsz erdők területének 8%-a, élőfakészletének 15%-a.

A megyében számottevő súlyt képvisel a termelőszövetkezetek használatában levő erdőkben folyó gazdálkodás annak ellenére, hogy gyengébb minőségű erdők mint az állami kezelésben levők, mivel a volt erdőbirtokossági erdők mellett a rossz, volt magán és legelő-erdők is a termelőszövetkezetek használatában vannak. A 178 m³ hektáronkénti élőfakészletük így is jóval meghaladja az országos átlagot (123 m³), csupán a termelőszövetkezeti erdőkre vonatkoztatva, annak közel kétszerese. Az üzemtervi előírások szerint 170 ezer m³ bruttó fatömeg kitermelésére van lehetőség, ami a megyében kitermelhető fatömeg 30%-a. Az erdőfelújítások és erdőtelepítések végzésében 48%-os részarányban vesznek részt.

A termelőszövetkezetek zöme 1960-ban alakult, amikor a most használatukban levő erdők egyrésze, majd az erdőbirtokosságok felszámolása után — 1964—65. évben — az erdők mai területe használatukba került. A megyében két erdőgazdaság látta el az erdőtörvényben előírt szakmai irányítást, ami akkori jelentőségét elismerve, nem mindenben szolgálhatta a termelőszövetkezetek érdekeit. A gazdasági reform bevezetése után, 1968-ban az erdőgazdaságok szakmai irányítása megszűnt, és azóta a termelőszövetkezetek önállóan végzik erdészeti tevékenységüket.

A megyében levő két tsz területi szövetség szorgalmazásával és aktív közreműködésével, a termelőszövetkezetek Nagykanizsa, majd Zalaegerszeg szék-

helyül erdőgazdálkodási társulásokat (vállalkozásokat) hoztak létre. A szakemberellátás az erdőgazdaságok nagyfokú támogatását élvezve elég hamar megoldódott. Zömében olyan szakemberek kerültek a termelőszövetkezetek és vállalkozások állományába, akik előtte éveken keresztül a szakirányítás területén dolgoztak. A vállalkozásoknál levő szakembereken kívül a kerületvezető erdészek nagy részét a termelőszövetkezetek (egy vagy több közösen) alkalmazzák, vagy a vállalkozások közvetlen szakmai irányítását élvezik. Jelenleg a 81 termelőszövetkezet (szakszövetkezet) kezelésében álló erdőterületen 59 szakember dolgozik. Ebből 4 mérnök, 29 technikus és 26 erdész végzettségű.

Az erdőgazdálkodási (műszaki) vállalkozások a tagszövetkezetei által megállapított Működési Szabályzatban és más belső szabályzatokban előírt feltételek betartásával végzik tevékenységüket. Fontosabb feladataik:

elkészítik a fahasználati, erdőfelújítási, erdőtelepítési és fásítási terv javaslatokat és azokat az illetékes állami erdőfelügyelőséghez megküldik;

gondoskodnak az erdőfelújításokhoz, erdőtelepítésekhez szükséges ültetési anyagról;

műszaki átvételek után, illetve év végén közlik a tagszövetkezetek célcsoportos beruházásainak, állami támogatásainak értékét, hogy az a Bankkal és a Bevételi Igazgatósággal elszámolható legyen;

a kitermelt és felvételi lapokon számba vett faanyagról nyilvántartást vezetnek;

gondoskodnak az előírt adatszolgáltatások határidőre történő teljesítéséről; központilag kezelik az erdőgazdasági üzemterveket és vezetik az előírt nyilvántartásokat;

a jóváhagyott éves erdőgazdálkodási munkák végrehajtására írásban és helyszínen szóban szakmai iránymutatást adnak;

szakmai szempontból ellenőrzik az erdészek, erdőfelelősök munkáját;

segítséget adnak az erdész szakember kiválasztásában és egyéb igények felmérésében;

a tagszövetkezetek képviselőiben részt vesznek az erdőgazdálkodást érintő ügyek tárgyalásain, helyszíneléseken;

állandó munkakapcsolatot tartanak az erdőrendezőséggel (erdőfelügyelőségekkel) és a szakigazgatási szervekkel;

szervezik a betanított munkások, erdőfelelősök oktatását és vizsgáztatását; elősegítik a fejlettebb erdőgazdálkodási módszerek bevezetését és alkalmazását;

külön megbízás alapján foglalkoznak faértékesítéssel, piackutatással, gépek beszerzésével, javításával, egyes munkák (erdőtelepítések) kivitelezésével stb.

A vállalkozások a termelőszövetkezetek fagazdálkodási tevékenységének irányításában, összefogásában az elmúlt hat év alatt eredményeket értek el. Sikereket könyvelhetnek el a nagyüzemi erdőgazdálkodás feltételeinek részbeni megteremtésében az egész megyére kiterjedően. Ennek ellenére még nagyon sok termelőszövetkezetben folyik a munka sok fázisa kisüzemi szinten és formában. Ebből következően erdőgazdálkodási tevékenységük gyakran nem gazdaságos és eredményességük elmarad az állami erdőgazdaságokétól. Ennek legfőbb okai: egy-egy termelőszövetkezet erdőterülete kicsiny, kevés a szakember, alacsony a munka szervezettségi foka, alacsony a fafeldolgozási (hasznosítási) tevékenység színvonala.

Erdőfelújítást évente mintegy 550 ha területen kell végezni a gazdasági és különleges célú erdőkben. A magról történő természetes felújítás alig éri el az 5⁰/₀-ot, viszont az akácok sarjéről történő felújítása számottevő még akkor is,

ha a véghasznált akác területek egy része más fafajjal — elsősorban fenyővel — kerül átalakításra.

Az első kivételű erdőtelepítések és fásítások területe az elmúlt évek alatt állandóan növekedett, de jelenlegi mennyisége (200 ha alatt) más megyékhez viszonyítva nagyon kevés. Hasonló szinten mozog a cellulóznyarfa telepítés is. Az erdőfelújításokat teljes egészében kézi erővel végzik. A telepítési munkákhoz 2 termelészövetkezet már ültetőgépet vásárolt. Az alacsony hozamú erdők (akácok) átalakítása, de az erdőtelepítések végrehajtása is a jelenlegi technikai szinten már komoly nehézséget okoz.

A fahasználatra jellemző, hogy évek óta jóval kisebb volumenű a fakitermelés, mint arra az üzemtervek lehetőséget adnak. Nagy feladat hárul termelészövetkezeteinkre, ha az eddigi lemaradást be akarják hozni. Az 1973. évben kitermelt fatömeg és fafaj megoszlása a következő:

	terv m ³	teljesítés m ³
tölgy	15 776	13 088
bükk	10 410	9 282
cser	8 143	7 583
gyertyán	15 921	12 668
akác	57 099	50 297
juhar	214	76
szil	75	80
kóris	1 009	1 578
e. kemény	1 813	1 241
n. nyár	401	743
h. nyár	682	837
fűz	482	303
éger	3 577	2 817
hárs	38	74
e. lágý	236	568
fenyő	14 437	13 037
összesen:	130 313	114 272

Az akác rendkívül magas részaránya sajnos döntően befolyásolja sok termelészövetkezet erdőgazdálkodását. Az iparifakihozatal is nagyon elmarad az EFAG-étól. A vastagfára vetített iparifakihozatal 50% (országos átlag 45,3%), ennek emelése a jövő évek egyik legfontosabb feladata. A rönk mennyiségét jelentősen fokozni nem lehet, de nagy lehetőség kínálkozik az alacsonyabb választékok termelésénél. A papírfára részaránya a lehetőségekhez képest alacsony. Néhány termelészövetkezet foglalkozik csak ennek termelésével, noha a leg többnek erre lehetősége volna. Ugyancsak nem termelnek rostfát.

A fakitermelés gépesítése az elmúlt öt évben lényegesen megváltozott. Míg 1968-ban néhány Druzsabával dolgoztak és az ezzel kitermelt fatömeg aránya alig érte el az 5%-ot, jelenleg 240 motorfűrész áll rendelkezésükre. A gépesítés mértéke eléri a 90%-ot. Sajnos, a motorfűrészek nem egy típusbeliek. Mintegy 50% Homelite, 40% Stihl és 10% egyéb. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a legjobban bevált fűrészgép a Stihl, ehhez az alkatrészellátás is tűrhető. Sajnálatos, hogy éppen ebből nem vásárolhatnak a termelészövetkezetek. Így megyei szinten nem kerülhet sor tipizálásra, ami nagymértékben megkönnyítené az alkatrész-beszerzést és a javítást is.

A közelítés általában lófogattal történik. A nagyobb darabokat vonszolják,

a kisebbeket szekérre rakják. Télen szánt és szánékét használnak. Közéltő ke-rékpár mindössze egy-két termelőszövetkezetben található. Az esetek többsé-gében vágásszélre közélítenek, kisebb részben pedig vágásterületen készletez-nek. Néhány termelőszövetkezet eredményesen kísérletezik a komplex terme-léssel és a szálfából történő közélítéssel. A szállítást elsősorban traktorral vég-zik, de nem ritka a gépkocsi szállítás sem. Rövid távolságra még fogattal is szállítanak a tűzifa magas részaránya miatt, melynek zömét a tsz tagság vásá-rolja meg. Az iparifát a legközelebbi MÁV rakodón rakják vagonba, vagy fel-dolgozó üzemekhez szállítják. Az átlagos távolság 15 km körül van. A MÁV rakodók és vasútvonalak csökkenésével a távolság nőni fog. A szállítást az időjárástól függően végzik, mivel feltáró úthálózat nincs. A tél végi hó-olvasás, vagy nagy esőzések idején szállítani a legtöbb helyen nem tudnak. Az erdészeti ágazatnak a termelőszövetkezetekben nincs saját gépparkja, így szállítást csak akkor végezhetnek, ha a mezőgazdasági munkák sürgőssége ezt megengedi.

A rakodás kézi erővel történik. Míg a többi munkánál az élőmunka-ráfordí-tás alig nagyobb az erdőgazdaságénál, e munkánál kétszeres élőmunka-rá-fordítás merül fel. Ez főleg a tsz tagság rendkívül magas életkorával, valamint az időszakosságból adódó nem begyakorolt fogásokkal magyarázható.

A fafeldolgozási tevékenység szoros összefüggést mutat a termelőszövetke-zetek erdőgazdálkodásának fejlődésével. A jelenlegi fafeldolgozás alacsony színvonalú. A gatterek öregek, a teljesítményük kevés. Nagy részük állami vál-lalatok által kiselejtezték, kisebb hányaduk pedig magánszemélyektől átvett gép. A vízszintes keretek zöme házi készítményű, ezekkel mérettartó vágást nem tudnak végezni. Hasonlóak a körfűrészek is. A szalagfűrészek minősége a legjobb, egy-két éve exportanyag termelésére is alkalmasak. Hiányzik a leg-több üzemből a rendszeres karbantartás. Javítást csak üzemzavar esetén vé-geznek. Ekkor kerül sor a tüzetesebb átvizsgálásra is. A legtöbb helyen a fű-részlapok élezése kézzel történik, általában sablon nélkül.

A gépek elhelyezése még egy-egy termelőszövetkezetben belül is szétszórt. Ennek oka abban keresendő, hogy minden település arra törekedett, hogy le-gyen egy fűrészgépe. Az egyesülések révén sok tsz tulajdonába több feldol-gozó gép is került, de ezeknek koncentrált elhelyezését a megfelelő épület hiánya is akadályozta. Így előfordul, hogy egy termelőszövetkezetben belül más-más helyen van a keret- és a szalagfűrész, további megmunkálás esetén esetleg a gyalugép is. A legtöbb anyagmozgatás a hagyományos módon történik, kéz-zel, lófogattal. Fejlettnek számít, ha a rönktér és készárutér sín párral van el-látva. Targonca egyetlen üzemből sincs.

A fafeldolgozás irányítását általában nem erdészek, technikusok, hanem idős mesteremberek végzik, akik a fejlődéssel már alig tudnak lépést tartani. Ter-melésekben kevés a tervszerűség s így időnként anyaghány, máskor torlódás mutatkozik. De gátolja a fafeldolgozás fejlődését a vezetők hozzáállása is. Az elmúlt évek tapasztalatait döntő fontosságúnak tartják. Ha egy terméken 5—10% a haszon és évek óta termelik, megelégedettek vele, nem próbálkoznak még gazdaságosabb terméket előállítani. Akadályozza a termelékenység eme-lését a helyes bérezés hiánya is. Dolgoztatnak még néhány helyen időbérben, mely nem hat serkentőleg a termelékenységre.

A felsorolt hiányosságok ellenére is évről évre növekszik a fafeldolgozás mennyisége. Javuló tendenciát mutat a munkák minősége is. A közelmúltban üzemből helyezett borsfai és lenti fűrészüzem mennyiségileg megduplázta a fa-feldolgozás mennyiségét. Mindkét üzem gazdaságosan dolgozik, az előállított ter-mékek minősége jó. Megyei szinten a fafeldolgozás termelési értéke 32—34

millió forintra becsülhető. Örvendetes, hogy az előállított termékek egy része már exportképes áru.

A lehetőségek azonban nincsenek kellőképpen kihasználva. A gömbanyag egy része (8–10 ezer m³) nem kerül Zalában feldolgozásra, pedig a lehetőség már adva lenne. Jelenleg 40 tsz végez feldolgozást, évente mintegy 30–32 ezer m³ alapanyagot dolgoznak fel. A feldolgozott anyag kb. 50%-a saját és a helyi szükséglet kielégítését szolgálja.

Értékesítés terén a legtöbb termelőszövetkezet a kis volumenű faterméke miatt hosszú távon piaci kapcsolatokat kialakítani nem tudott. Kivételt képez a borsfai Közös Vállalkozás, amelynek üzeme 6000 m³ alapanyagot dolgoz fel és hét év óta az ERDÉRT Vállalattal tart szoros üzleti kapcsolatot.

A termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának dinamikusabb fejlődésére a lehetőség Zalában adott és az eddig elért eredmények azt követelik is. Az egész megyére vonatkozóan ismerte fel és tette magáévá a megyei legfelsőbb szintű vezetés, a Megyei Párt V. B. és Megyei Tanács V. B. a zalai fagazdálkodás helyzetének javítását, továbbfejlesztését azzal az általános elvvel, hogy a Zalában kitermelt értékes faanyag általában itt is kerüljön feldolgozásra. A megyére vonatkozó távlati terveket az Erdőterv, a termelőszövetkezetekre vonatkozót pedig az Erdőrendezés készítette el a gazdálkodó-szervek és a gyakorlati szakemberek bevonásával. A közeljövőben a távlati célkitűzések megvalósításának útját kell majd rendezni és ehhez a termelőszövetkezetek támogatását is megnyerni. A nagyüzemi erdőgazdálkodás csak úgy valósulhat meg, ha a termelőszövetkezetek vezetőinek, tagságának egyetértésével találkozik és megyei, de országos szinten is anyagi támogatásban részesül.

A „kultivar” és a „klón” fogalmak helyes értelmezését ismerteti „A termesztett növények nomenklatúrájának nemzetközi szabályzata” nyomán a Revue Forestiere Française 1973. évi 2. száma.

A *kultivar* (cultivar) nemzetközi kifejezés a termesztett növények olyan csoportját jelzi, amelyet egyértelműen definiálnak a morfológiai, fiziológiai, citológiai, kémiai és más jellegek, és amely ivaros vagy ivartalan szaporodás során megtartja a megkülönböztető ismérveit. A „cultivar” szó az angol cultivated variety szavak összevonásából jött létre. Megfelelői az angolban „variety”, a franciában „variété”, a németben „Sorte” — amikor ezeket a szavakat egy termesztett növényfajta megjelölésére használják. A szaporítás módja szerint a kultivárnak különféle kategóriái vannak. Vegetatív szaporítás esetén a kultivar egyetlen vagy több, nagyon közeli klónból is állhat.

A klón a nemzetközi szabályzat értelmezése szerint genetikailag azonos egyedek sora, amelyek egyetlen kiindulási egyedből származnak ivartalan szaporítás útján.

A helyes megkülönböztető értelmezés különösen fontos, amikor a patológusok kiderítik némely kultivátorok egyedeinél a gomba- és baktériumos betegségekkel szemben mutatott eltérő érzékenységet, ami a többklónúságra enged következtetni. Ez a helyzet pl. az óriásnyárnál, figyelemmel a baktériumos rákkal szemben tanúsított viselkedésére. Másfelől semmi kétség nem lehet pl. az 'I—214' kultivar egyklónúságát illetően. (Ref.: dr. Tóth B.)

ERDŐTELEPÍTÉSRE TERVEZETT MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK TERMŐHELYVIZSGÁLATÁNAK TAPASZTALATAI A NYÍRSÉGBEN

Kapusi
Imre

A Nyírségben a jelenlegi gazdaságtalanul hasznosuló, erdőtelepítésre szánt mezőgazdasági területek nagysága legalább 40 000 ha. Az erdőtelepítést a terület-hasznosításon és fatermesztésen túlmenően egyéb okok (pl. környezetvédelem) is indokolják, s ennek megfelelően olyan kényszerítő erők sürgetik, amelyek elől hosszabb távon nem lehet kitérni. Nem lehet kitérni már csak azért sem, mert a felajánlott területek túlnyomó része erdők létesítésére alkalmas. Az ERTI Tiszántúli Kísérleti Állomása 1969 óta működik közre a me-

Erdőtelepítésre tervezett mezőgazdasági területek

Hidrologiai viszonyok	Termőréteg vastagság	G e n e t i k a i										
		Vh	Vhh	Ch	Ck	Cr	Cm	Homok Br	Kötött Br	Bra	Bk	Bc
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Többletvizhatástól független	is	1,9									0,1	
	s	2,4	5,3	0,5	0,3			0,8	0,3		3,3	
	k		5,7	2,4	0,1		0,1	1,7	0,6		3,5	
	m			6,4	1,0	0,1		1,4			0,3	0,1
	im			3,1	0,7							
Időszakos vízhatású	s		0,9					0,3	0,3	0,1		
	k		1,0			1,0	0,1	1,1	0,3	0,7		
	m			3,8		0,5		0,3		0,6	1,2	
	im					0,1						
Állandó vízhatású	s		1,0									
	k		0,2									
Felszínig nedves	s											
	k											
Vízzel borított	is											
Változó vízhatású	s	0,2	0,3									
	k		0,3								0,5	
	m			0,5							0,2	
	is										0,2	
Összesen	%	4,5	14,7	16,7	2,1	1,7	0,2	5,6	1,5	1,4	9,3	0,1

Klíma: Kocsánytalan tölgyes — cseres — erdőössztyepp.

zőgazdasági területeken tervezett erdőtelepítések előzetes termőhelyi minőségi felülvizsgálatában, szakvéleményezésében. Ezidáig 47 nyírségi község határában mintegy 3000 ha terület értékelését végeztük el. Az általunk vizsgált 1100 talajszelvény a táj egészét felöleli és reprezentatív felmérésként a lehetőségek reális megítéléséhez segítséget nyújthat.

Általános tapasztalatunk, hogy a mezőgazdasági üzemekben, ha területi nagyságban nem is, de arányaiban az erdőtelepítésre szánt területek összetétele már kialakult. A táj különböző részein három eltérő jellegű, de többnyire együttesen megjelenő területsoporra számíthatunk:

1 Lakott területektől távol eső, nehezen megközelíthető, más művelési ágú területekkel (pl. erdővel) körülhatárolt, *viszonylag jó minőségű szántók* (kb. 10%).

2 Tagolt felszínű, erősen változó minőségű hullámos homok területek, ahol a *leromlott szántók, rétek, legelők, szőlők, gyümölcsösök* feljavítása, felújítása nem lenne kifizetődő (kb. 70%).

3 Nagyobb kiterjedésű (legalább 5 ha) *belvízveszélyes laposok*, egykori vízfolyások, folyómedrek, magas talajvízű elgyomosodott lápok, rétek, gyenge minőségű legelők (kb. 20%).

termőhelyi összetétele a Nyírségben

t a l a j t í p u s o k										T a l a j k o m b i n á c i ó k						Összesen	
Áer	Homok Rt	Kötött Rt	Rö	Cö	Öh	Rm	Homok Ls	Kötött Ls	Rl	Vh + Vhh	Vhh + fenék	Vh + Bk	Vh + Br	Vh + Rt	Rt + Rt		%
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
														0,1			2,1
				0,1							1,7	0,3	1,4	0,3	0,3		16,9
				0,2							2,4	1,7	1,0	0,3	0,2		19,8
					0,1						2,4	1,4					13,3
											1,0						4,9
	0,1		0,1									0,3		0,2	0,1		2,4
0,3	1,1	0,1	0,1			0,1					0,1	1,0		0,2	0,7	0,3	8,2
0,3	1,0	0,1									1,0	0,1		0,2			9,1
											0,5						0,6
0,2	1,7	1,0	0,6						0,6						0,2		5,3
0,2	3,3	0,6	0,3						0,1						0,2		4,9
	1,0						0,3	0,7	1,9								3,9
	0,3																0,3
							0,4	0,3									0,7
	0,5	0,2	0,1						0,2		0,1				0,2		1,8
	0,5	0,2	0,8							0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2		3,5
		0,1								0,1	0,2	0,4	0,2				1,7
					0,2						0,2						0,6
1,0	9,5	2,3	2,0	0,3	0,3	0,1	0,7	1,0	2,8	9,3	5,5	3,1	1,2	1,9	1,2		100

Részletesebb tájékoztatást nyújt a tájra vonatkozó területarányos termőhelyi összeállítás, melyet táblázatban foglaltuk össze. Amint azt az adatok mutatják, 128 különböző termőhelytípus változattal kell számolnunk, és ez látszólag sok. A jelentősebb területi arányt (legalább 1⁰/₀) képviselők száma azonban csak 35 és lényegében ez teszi ki az összes terület 73⁰/₀-át. Ilyenformán a probléma lényegesen egyszerűbb, de azt is el kell mondanunk, hogy éppen ezen a 35 termőhelytípus változaton jelentkeznek azok a talajhibák (kedvezőtlen hatások), amelyek a zárt erdők kialakítását akadályozzák.

A kedvezőtlen termőhelyi adottságok általában bizonyos termőhelytípusokhoz kötődnek, de a területcsoportokhoz is kapcsolhatók. Részletezésüket területcsoportonként adjuk.

Az 1. csoportba sorolt területek általában talajhibától mentesek és termőhelyileg is kedvező összetételűek. Erdészeti használatba vételük elsősorban a nyár és tölgy telepítések növekedését eredményezhetné. Különböző okok miatt azonban ezen területekre egyelőre nem számíthatunk.

Ismeretes a 2. csoportba sorolt tagolt felszínű hullámos homok területek termőhelyi változatossága és az ahhoz igazodó erdészeti üzemvitel nehézségei. Ezért csak néhány olyan talajhibát (kedvezőtlen környezethatást) említünk, amelyek elsősorban a mezőgazdaság által ajánlott területekre jellemzők. Gyakori az intenzív gépi művelés hatására fellazult, humuszban leszegényedett, kolloidszegény, kedvezőtlen vízgazdálkodású durva homok, továbbá a kedvezőtlen kitettség, meredek lejtő. Kedvezőtlen termőhely a tápanyagban szegény szürke „posza” homok, futóhomok (homokverés), a minden oldalról zárt, időnként nedves, majd száraz buckaközi lapos, technószerű mélyedés (fagyzug), ahol gyakori a meszes, szódás, sós altalaj, gypvasérc, mészkőpad is. Kedvezőtlen hatást fejtenek ki az általánosan elterjedt erózió következtében felszín közelébe került tömött víztorlasztó rétegek, vastag kovárványcsíkok, amelyek késleltetik a csapadékvíz beszívargását, elősegítik a felszíni vízfolyást.

A 3. csoportba sorolt területek ha felszínileg nem is, de termőhelyileg szintén változatosak. A tájon elsősorban mindenütt előfordulnak és többnyire tölgy, nyár, fűz telepítésére alkalmasak. A mélyebb fekvésű részeken az erdőtelepítés lehetőségeit elsősorban a kedvezőtlen hidrológiai viszonyok korlátozzák, esetenként teljesen ki is zárják. A legtöbb problémát az állandóan felszín közelében elhelyezkedő talajvíz, a gyakori és hosszan tartó felszíni vízborítás, az elsősorban előforduló, kisebb kiterjedésű, állandó jellegű vízállás és az ezekből fakadó üzemviteli nehézségek okozzák. A magasabb fekvésű részeken a hidrológiai viszonyoktól függően lényegesen nagyobb gondot okoznak a talajhibák. Gyakori a felszínhez közeli mészkőpad, gypvasérc, lápi mész, sófelhalmozódás, mészgöbcs, lemezes tőzeg, erősen kötött víztorlasztó réteg, lápi feké, szódalúgosság stb.

Felsorolásunkkal, mely korántsem teljes, nem azt akarjuk bizonygatni, hogy a fenti hibákkal terhelt területeken néhány esettől eleve kizárt az erdőtelepítés lehetősége eleve kizárt. Csupán arra szeretnénk figyelmeztetni, hogy az erdőtelepítésre tervezett területek jelentős részén (mintegy 20⁰/₀) ezek a hibák a fatermesztési rendeltetésű erdők kialakítását lehetetlenné teszik, ezen területek beerdősítését csakis egyéb célok (környezetvédelem, üdülő erdőgazdálkodás, vadászat, méhészet stb.) indokolhatják.

Az ezidáig végzett 3000 ha termőhelyfeltárás, szakvéleményezés eredményeként — a jövőben erdőtelepítésre tervezett összes mezőgazdasági területre is vonatkoztathatóan — a *fajajösszetétel tekintetében* a következő arány alakult ki:

kocsányos tölgy, vöröstölgy	5 ⁰ / ₀
nemesnyár (I—214', óNy', koNy')	26 ⁰ / ₀
akác	32 ⁰ / ₀
erdeifenyő	29 ⁰ / ₀
fehérfűz	6 ⁰ / ₀
erdőtelepítésre alkalmatlan	2 ⁰ / ₀

A jelzett elegyarányok várhatóan az erdőtelepítési munkálatok befejezése után végső eredményként fognak kialakulni, ami előreláthatólag az ezredfordulóra várható.

Egyelőre nagyjából akác, erdeifenyő állományok telepítésével kell számolnunk és kisebb mértékben az ezeket kiegészítő nyárasokkal. A nagyobb arányú nyár és tölgy telepítések megvalósulását egyelőre különböző okok hátráltatják (pl. művelésiág változás). Előreláthatólag sok gondot fog okozni az erdeifenyvesek nagyarányú térhódítása is, mert a fatermesztésre legkevésbé alkalmas homokterületeket ezen állományok fogják elfoglalni. A fatermesztési célzatú tölgytelepítési lehetőségek homok területeinken nem számottevőek és egyre inkább csak a kötöttebb peremterületekre korlátozódnak. Külön figyelmet érdemel a kényszerítő termőhelyi körülmények folytán javasolt fűz területének felfutása, mert a fűztermesztés korszerű technikája a Nyírségben meglehetősen ismeretlen.

Az erdőtelepítésre alkalmatlan területek jelenleg teljes mértékben a harmadik területcsoportba tartoznak. Alkalmassá tételük igen költséges munkálatokat igényelne (tereprendezés, vízrendezés, melioráció, különleges agrótechnika stb.), ezért hasznosításuk erdészeti szempontból nem lenne kifizetődő. Megnövekedhet az erdőtelepítésre alkalmatlan területek aránya, ha a javasolt fűztelepítéseket esetleg mellőzik, mert termőhelyi okok és az előzőleg felsorolt költséges előkészítési munkálatok miatt a fűz más fafajjal nem helyettesíthető. Az erdőtelepítésre alkalmatlan területek aránya végső soron elérheti a 30%-ot is, ha az ajánlott területeken mindenek előtt fatermesztésre kell berendezkedni.

**A PAPIRCELLÁS
CSEMETETERMELÉS
ELSŐ TAPASZTALATAI
A TANULMÁNYI ÁLLAMI
ERDŐGAZDASÁGBAN***

**Szabó
Gyuláné**

A hazánkban kipróbált intenzív termelési módszerekkel nem lehet biztonságosan olyan csemetét nevelni, amely szélsőséges termőhelyeken az erdősítés megmaradását garantálná. Jelentősen növelhető a megmaradás burkolt gyökérzetű csemeték alkalmazásával.

A burkolt gyökérzetű csemetenevelésnek számos előnye van: kiemeléskor nem sérül meg a gyökér, elmarad a talajelőkészítés, ápolás, iskolázás, sőt a kiemelés is, kezelés és szállítás közben a nap és szél szárító hatása nem gyen-

* A MEM, OVH és a KISZ KB és többek között az OEE 1973. évi ifjúsági pályázatán II. díjat nyert tanulmány.

giti a csemete életerejét, az erdősítés a vegetációs időszak bármely időszakában elvégezhető, a csemeték a kiültetés után megszakítás nélkül fejlődnek tovább, a csemetetermelés gazdaságos. A tőzegcserepes és polietilén tasakos csemetenevelés előnye ellenére sem terjedt el az üzemi gyakorlatban, mert az edények töltését, pillírozását stb. még nem sikerült megfelelően gépesíteni.

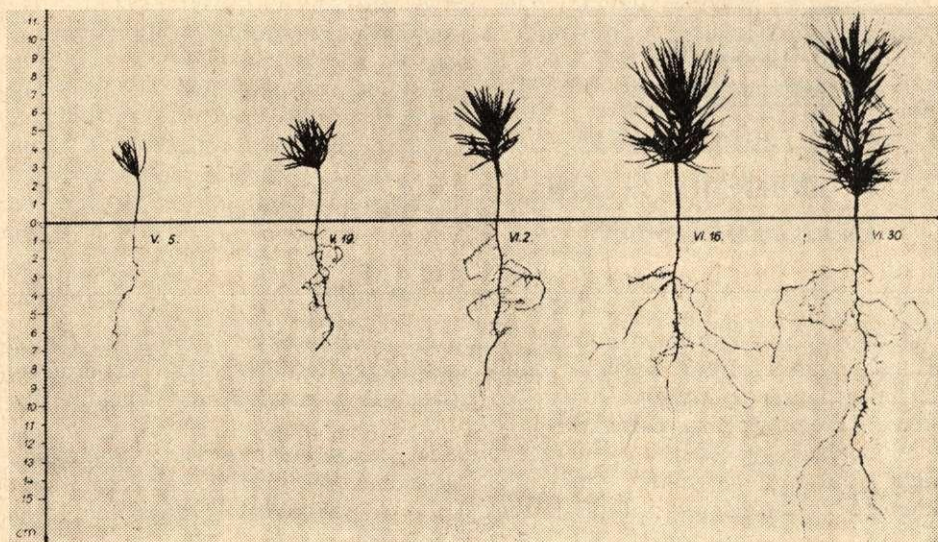
Egyik legújabb eljárás a „Paperpot” (papírcellás) módszer. Magyarországon négy berendezés működik. A Soproni Tanulmányi Állami Erdőgazdaságban üzemelő berendezés teljesítménye FH 408 cellatípus esetén óránként 46 000 db.

A péperpot-üzem rentabilitásának alapfeltétele a megfelelő termesztési közeg. A MÉM Termelési és Műszaki Fejlesztési Főosztálya megbízása alapján a Soproni Talajerőgazdálkodási Vállalat foglalkozott az alkalmas tőzegtalajkeverék (tőzeg + homok + komposzt + műtrágya) kialakításával és csomagolásával. A talajkeverékkel szemben támasztott követelmény a 30% nedvességtartalom, ellenkező esetben a cellák fala átnedvesedik és esetleg kiszállítás előtt a cellák szétesnek, a töltés akadozó. A Talajerőgazdálkodási Vállalat a szárítást 200 °C-on végezte és így érte el a 24,83—26,36% nedvességtartalmat. Az előzetes kísérletek alkalmával 35—40%, 30—35% és 30% alatti nedvességtartalmú keveréket próbáltak ki. Ezek közül a 30—35% nedvességtartalmú talajkeverék felelt meg a legjobban.

A próbaüzemelés során elvetettünk: 187 ezer db FH 408-as papírcellát erdei és 20 ezer db FH 608-as papírcellát lucfenyő-maggal.

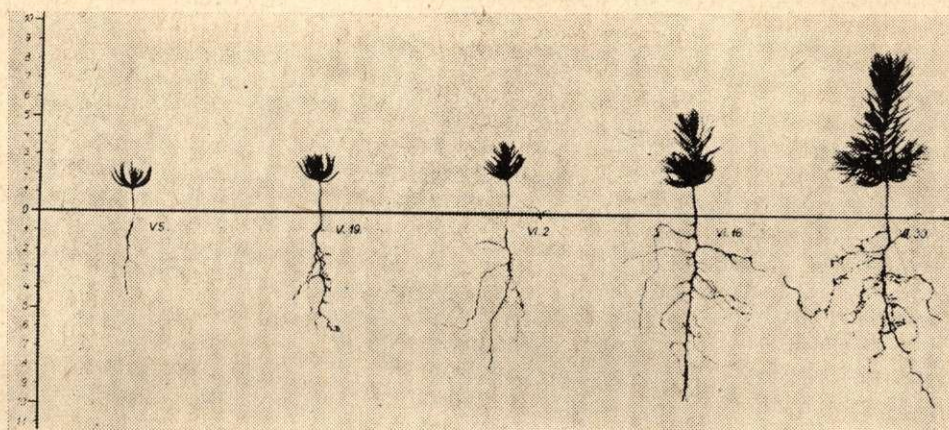
A vetéshez felhasznált magvak ERTI vizsgálati adatai: *erdeifenyő* — származás Sopron; begyűjtve 1972; tisztaság 99,35%; ezermagsúly 5,70 g; max. csírázóképeség 61,0%; elvetett mennyiség: 2 kg (556 ív FH 408); — *lucfenyő* — származás Nagycenk; begyűjtve 1973; tisztaság 98,79%; ezermagsúly 6,28 g; max. csírázóképeség 71,0%; elvetett mennyiség 0,52 kg (191 ív FH 608); — *ezüstfenyő* — import mag, késői érkezés után (ápr. 28.) azonnal vetettük (65 ív FH 608).

Mivel csak a 408 méretű papírcellához vásároltuk meg a szívóberendezést, a 608-as papírcellát külön erre a célra szerkesztett adagolóval, kézzel vetettük

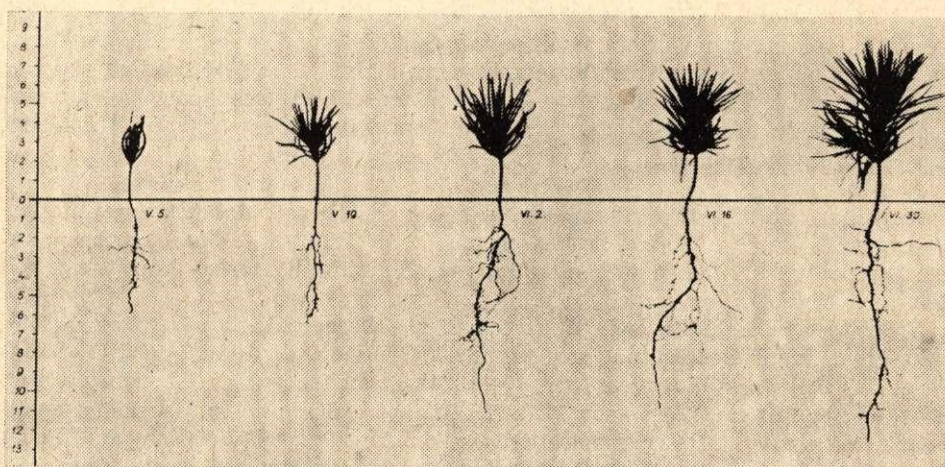

1. ábra: Papírcellás erdeifenyő csemete növekedése

be. *Vetési időpont:* 1973. II. 28.—III. 1. A vetéseket kísérletek, bemutatók alkalmával végeztük, így a gépsor nem üzemelt teljes napokat. Az elvetett ívek ellenőrzés után görgősoron a takaróberendezés alá jutnak. Nálunk takaróanyagként homok—perlit keveréket használtunk. A takaróanyagoknak felhasználást homokot rostálni kell, mert ahol kavics, agyagrög van benne, hiányos lesz a takarás.

2. ábra: Papírcellás lucfenyő csemete növekedése

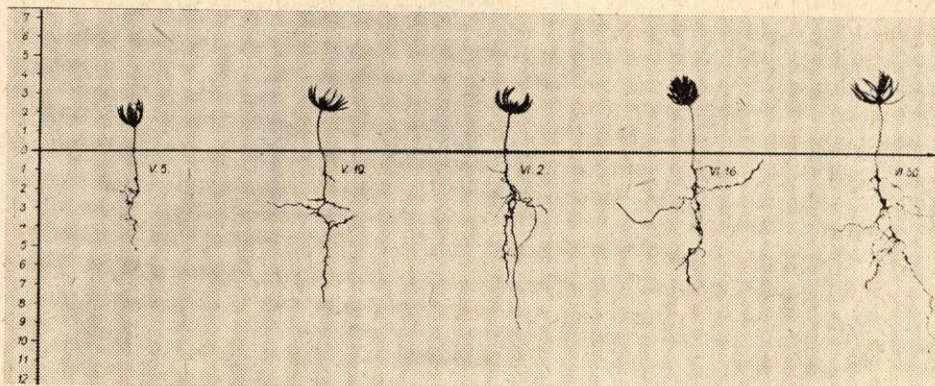
3. ábra: Tőzegágyas erdeifenyő csemete növekedése

A külön erre a célra épített épületből az elvetett tálcák kiszállítása a T4—K—10 kistraktorral történt. A fűtés és öntözés kezdete: március 15. Mivel a tőzeget magas hőfokon szárították, azt hittük, hogy nem szükséges a vegyszeres gyomirtás. Ennek az lett az eredménye, hogy a kiültetésig háromszor gyomlálni kellett. Csemetedőlés és *Lophodermium*-fertőzés megelőzésére Orthociddal permeteztünk.

Az erdei- és lucfenyő csemeték növekedését vizsgálva, kéthetenként vettem mintát. A gyökereket kimostam és így a gyökér és a szár fejlődése is nyomonkövethető volt a vizsgált időszak (V. 1.—VI. 30.) alatt (1. és 2. ábra). A cse-

meték magassági növekedése egyenletes, a gyökérzet dús, a szár és a gyökér aránya megfelelő. A fólia eltávolítása a 2. és 3. minta vétele közben történt. A kiültetésre alkalmas méretet június közepén érték el, a forró, erős napsütéses időben azonban nem akartuk kiültetni.

Azonos időpontokból való a tőzegágyas csemete. A vetést 2 nappal később végezték, mint a papírcellákét. A csemetek fejlődése megfelelő, erőteljes, a tenyészeti időszak végére eléri a kiültethető méretet (3. és 4. ábra).

4. ábra: Tőzegágyas lucfenyő csemete növekedése

A „Tájékoztató a világ fagazdaságáról” c. összeállítás „Racionalizálási törekvések a csemetetermelésben, szállításban és ültetésben” c. cikke lucfenyő nevelésére a péperpot módszert kifejezetten nem ajánlja. A fűtött fóliaházban az ellenkezőjéről győződhattünk meg. Nagyobb méretű papírcellába vetve augusztusi kiültetésre alkalmas lucfenyőcsemetét neveltünk. Összehasonlítva a tőzegágyas lucfenyő csemetével, a papírcellás csemete erőteljesebb.

A péperpot egységet erős beöntözés után speciális szállítóvillával emeltük ki és műanyagborítású hullámpapírból e célra kiképzett dobozban szállítottuk az erdősítés helyére. A papírcellás csemetek ültetéséhez *T. Saarenketo* speciális ültetőcsövét, a pottiputkít alkalmaztuk. Rendkívüli előnye, hogy nem kell lehajolva dolgozni.

Erdősítést 1973. június végétől szeptemberig, kéthetenként végeztünk, a Rőjtöki és az Iváni Erdészethnél erdőtelepítési területen. A talajelőkészítés, mélyforgatás, mélyszántás, tavaszi sekélyszántás és nehéz fogással boronálás volt. Sortávolság 140 cm, tőtávolság 70 cm. Mindkét erdészethnél olyan dolgozók ültettek, akik előtt teljesen ismeretlen volt az ültetőcsővel való ültetés. Először lassan ment a munka (100 db/óra). Később a teljesítmény javult, de az elvárható teljesítményt (312 db/óra), még gépi ültetésnél sem sikerült elérni (250 db/óra), sőt a dolgozóknak a csemete berakásakor túl mélyre kellett hajolni, ez nagyon fárasztó volt.

A Sopronkörnyéki Erdészet területén, a Szárhalomban levő, — szállító gépkocsik által tömörített talajba — vágásterületen a csemetetermelést, az ültetőcső működését jól ismerő erdész irányította az erdősítést. Kényelmes ütemben, nehéz terepen 425 db/óra teljesítményt értek el.

Az időjárás mindhárom terület ültetésekor és utána néhány napig borús volt. Szárhalomban 5 mm, a Rőjtöki és Iváni Erdészet területén 30 mm körüli csapadék hullott. A megmaradás 98—100%-os, a csemetek tovább növekedtek.

Az erdősítési költség a még nem kielégítő kezdeti teljesítmény ellenére is kedvező: ültetőcsővel 0,076 Ft/db, hagyományos módon 0,250 Ft/db.

Tapasztalatok, javaslatok:

Tőzeg—talaj keverék: nedvességtartalmát 30—35⁰/₀-ra kell beállítani. Nincs szükség egészen apró szemcsenagyságra, mert az ilyen talajkeverék — beöntözés nélkül — lehullott a gyökérről. Egy ív töltéséhez 12—16 kg talajkeverék szükséges.

Szállítási zavarok elkerülése céljából legalább 200 q tőzeg—talajkeverék tárolására alkalmas helyiséget kell építeni.

Vetésre csak kiváló minőségű (lehetőleg plantázspan nevelt, 98—99⁰/₀ tisztaságú, nagy csíráképeségű) mag használható fel. Nem kellően tisztított mag vetésekor a vető automata hiányosan vet.

Az öntözés különös gondot igényel: jó megoldás, ha a szórófejek a gerincen vannak elhelyezve.

Vetés előtt ellenőrizni kell a talajkeverék gyommentességét. Gyomosodás ellen vegyszeres kezelést kell végezni, így a gyomlálások elkerülhetők.

A műanyagtálcáról nem lehet az elvetett edénykéket a természetberendezés homok talajára csúsztatni, mert a gyökerek a homokba hamar belenőnek, kiemeléskor megsérülnek. Fóliatalp nem alkalmas, mert a felesleges öntözővíz és az adagolt tápsók károsodást okoznak. Helyesebb, ha — a hidegágynak aljához hasonlóan — a természetberendezés talaját ledöngöljük, vagy téglával, tetőcsereppel befedjük.

A kiszállítást emelővillás targonca megkönnyíti.

A berendezés kiszolgáló személyzete: 6 fő.

A gyárilag közölt 46 000 db cella/óra teljesítményt folyamatos üzemeléssel el lehet érni, így az 1000 db csemetére eső költség is csökkenni fog. A kiültetett erdeifenyő csemete közvetlen költsége 403 Ft/1000 db.

A vetés holt szezonban végezhető, a magvak az alacsony nedvességtartalom miatt nem csíráznak, a munkacsúcsok csemetetermelésnél, erdősítésnél is elkerülhetők.

A berendezés teljes kapacitása 400 000 cella/nap. 40 napos üzemből elvethető 16 millió erdeifenyő csemete neveléséhez szükséges mag. A meglévő 4 „Paperpot” gépsor — szervezett üzem és kooperáció esetén — hamarosan biztosíthatja az ország fenyőcsemete szükséglete harmadának megnevelését. A 16 millió csemete neveléséhez 1,6 ha alapterületű természetberendezés szükséges. Ez egy gazdaság számára nagy megterhelés. Ezért a papírcellás csemetére igényt tartó gazdaságok szükségletüknek megfelelő területű fóliaházat létesíthetnének és a vetett tálcákat szállíthatnák el a gépsorral rendelkező gazdaságoktól. Ez esetben 1000 db elvetett papírcella közvetlen költsége kb. 200 Ft lenne.

Az ültetőcsővel való erdősítés teljesítményét javítani kell annak ellenére, hogy az ültetési munkabér már az elért teljesítmény mellett is mintegy 70⁰/₀-kal csökkent. Fontosabbnak vélem azonban a papírcellás csemeték ültetésének gépi megoldását.

Az eddig elültetett csemeték megmaradása 100⁰/₀-osnak látszik, tehát a termelt csemete minősége jó. A nyugati határszél termőhelyeihez hasonló területeken az FH 408-as minőségű papírcella alkalmas fenyőcsemeték nevelésére. A cella magasságát 7,5 cm-ről 10—15 cm-re kellene azonban emelni, mert a gyökerek nagysága 6 hét után már meghaladja ezt a méretet.

*

A papírcellás csemetetermelés terén elért eredmények biztatóak. A szerzett tapasztalataink egészen frissek, további kísérletezésre van szükség. Ezért az 1974. évi erdősítési tervünket úgy állítjuk össze, hogy termőhelytípusonként végezhesük megfigyeléseinket, különböző időpontban, papírcellás csemetével történt erdősítéseknel. Reméljük, hogy az országban elsőként lefolytatott kísérletezésünkkel, a gépsor próbaüzemelésének közreadásával mi is hozzájárultunk az intenzív erdészeti csemetenevelés gyakorlati fejlesztéséhez.

Hozzászólás dr. Tompa K. „Észrevételek a papírcellás csemetenevelés” c. tanulmányához

A cikkhez azért kívánok hozzászólni, mert abban sok igazságot, megszívlelendő és feltétlenül hasznos útmutatást látok. Véleményem szerint nemcsak azért van szükség ezen hasznos útmutatások felhasználására, hogy „a három és félmillió beruházás a lehető legnagyobb határfokon hasznosuljon” (persze ez is fontos), de a gazdaságos csemetenevelésnek ezen keresztül kell megkeresni a jövő útját. Csak a zárt gyökerű csemete biztosíthatja a jövőben a gépésített erdősítést és a csemeték takarékos felhasználásával a minél gazdaságosabb erdősítést.

Egyáltalán nem csodálkozom azonban az aggodáson. Bár úgy érzem, hogy az „első év számvetése” talán kissé korai. Nem lehet pénzügyi következtetéseket levonni a kezdet-kezdetén, amikor a csemetetermelő üzemek kapacitása még távolról sincs kihasználva, nincsenek begyakorolva a dolgozók és végeredményben csak részleges „próbaüzemelés” folyik. Kísérletinek kell mondanani az 1973-as papírcellás csemetetermelést, mert látjuk, hogy még a rendelkezésre álló cella mérete sem felel meg a mi termőhelyi viszonyainknak.

A dányi „Magvető” Mg. Tsz részére a múlt év nyarán (júniusban) 10 000 db papírcellás erdeifenyő csemetét vettem a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság tóalmi csemetekertjéből. Az ezzel a készlettel nyert tapasztalataim bátorítanak fel a hozzászólásra, meg az, hogy dr. Tompa Károly „kiszerveztett” — mondván „a dányi megfigyelésekről nincs adatunk”.

A júniusban átvett papírcellás csemeték reményteljeseknek, egészségeseknek látszottak, de ahhoz gyengének ítélttem meg, hogy a mi száraz — akkor teljesen csapadékszegény — termőhelyünkre kierdősítsük; azért azokat csemetekertben iskolázásszerűen ültettem el.

A gyengeséget a cellák rövidségének kellett betudni, sok cellából már akkor 5—6 cm-es gyökér is lógott ki. Tehát a cella feltétlenül rövidnek bizonyult a mi szélsőségesen száraz termőhelyünk esetében.

Nem megvetendő az az eredmény azonban, amit a cellás csemeték iskolázásával értünk el. Bár tudom, nem ez volt a cél a papírcellás csemetékkel. A csemeték csúcsrügy fejlődése megfelelő volt már a múlt évben is, de azt a fejlődést, amit ebben az évben mutat a csemete, még soha sem tapasztaltam iskolázott csemeténél. Már május elejéig 8—12 cm növekedést mutattak a csemeték. Megvan a remény, hogy őszre különlegesen jó minőségű csemetét fogunk kapni, amivel nyugodtan tágíthatjuk „az erdősítés hálózatát” a mostaninak 50%-ára is. Gazdaságilag nagyon megszívlelendő ez is, de ezt csak úgy mellékesen állapítom meg, mert végeredményben nem ez a célja a zártgyökerű csemete termelésnek.

Rimler László

Dr. Gál
János

A DEFLÁCIÓ ÉS LÉGSZENNYEZŐDÉS ELLENI VÉDEKEZÉS FÁSÍTÁSSAL

A termőtalajok pusztulásának két alapvető formája ismeretes: a víz és a szél által előidézett károsodás. Mindkettő a termőtalaj legfontosabb tulajdonságát, annak termékenységét csökkenti, illetve szélsőséges esetben meg is semmisíti. A defláció hazánkban is jelentős károkat okozott és károsítása napjainkban is kiterjedt. A széleróziós károk rendszerint tavasszal jelentkeznek, amikor a terület növényzettel nincs fedve és a téli fagy által felaprózott talajt a szél magával ragadja. Nagyobb mértékű deflációs károk jelentkeznek ezenkívül fagymentes téli napokon, amikor a talajt nem fedi hó, s a kiszáradt talajt a szél könnyen felemeli. A szélerózió minden talajféleségen felléphet, legnagyobb mértékben azonban a laza szerkezetű talajokon, elsősorban a homokon és láptalajokon károsít.

A szélerózió kártétele elsősorban a talajok elhordásában és azok ráhordásában jut kifejezésre. Az akadálytalan talaj-elhordással együtt jár a vetőmagvak kifúvása, a vegetációs időszakban a homokverés, vagy a már kikelt növényzet teljes betakarása. A ráhordott homok higroszkópos kapacitása, humusztartalma és tápanyag-készlete általában lényegesen alacsonyabb, ami során az eredeti talaj durvább frakciókkal hígul fel és tápanyagban szegényebb lesz. Ezáltal csökken a talaj termőképessége. Ugyancsak szegényedik a termőtalaj a kedvezőbb összetételű agyag- és iszapfrakció, valamint a szervesanyag kifúvásával is. Sok esetben, különösen a láptalajok felső szintjében levő felaprózódott csigamaradványok a szélerózió révén a zsenge növényzetben igen komoly mechanikai károsodást idéznek elő.

A deflációs károk következményeként megváltozik a természetes növény- és állatvilág és ennek révén az egész természetes környezet. Ezeknek a gyorsan bekövetkező károsításoknak a helyreállításához igen sok időre és anyagi befektetésre van szükség. További károk származnak abból is, hogy az erodált területeken kedvezőtlen irányban változik meg a vízgazdálkodás, ami már egy magában csökkenti a terméseredményeket és veszélyezteti a természetes biogeocönózisok létét. Veszélyes lehet a defláció továbbá azért is, hogy elhordja és más táblákra koncentráltan rakja le a talajrészekhez tapadt abszorbeált gyomirtószereket, amelynek következtében a veszélyeztetett növényzet elpusztul.

Sajnos, a defláció kártételének számszerű kifejezése igen nehéz. Sok esetben még a károsodás mértékét is csak laboratóriumi vizsgálatok segítségével lehet eldönteni és maga a károsodás is hosszú időn keresztül ható összetett folyamat eredménye. Hazánk defláció által veszélyeztetett mintegy 1,5 millió ha talajából 0,4 millió ha a homokterület, 0,2 millió ha pedig lápterület. A deflációs kár meghatározása több évtizedes megfigyelés alapján becsléssel történik, szakembereink a homokon kialakult defláció esetén 50%-os, a láptalajokon pedig 30%-os termés-csökkenéssel számolnak. Ezek a számok világosan jelzik a defláció kártételének nagyságrendjét és egyben sürgetően vetik fel a

védelmi intézkedések komplex rendszerének mielőbbi kidolgozását és végrehajtását.

Ezt megelőzően azonban tanulmányoznunk szükséges a deflációt előidéző tényezőket, amelyeket két csoportra oszthatunk:

a) kiváltó tényezők — szélviszonyok

b) befolyásoló tényezők — talaj szemcseösszetétele, a talaj szervesanyag-tartalma, a talajfelszín érdessége, nedvességállapota és növényborított-sága.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőtelepítéstani Tanszékén másfél évtizedes kutatómunkával vizsgáltuk a védőfásítások sokirányú hatását. E komplex kutatómunka keretében tanulmányoztuk a védőfásítások klímamódosító hatásait, ezen belül is elsősorban a védőfásítások hatását a szél sebességének csökkentésére, a talaj vízháztartására és ezen keresztül a szélérozíció alakulására. Kiszélesítettük ez irányú vizsgálatainkat a levegő portartalmának mérésére is, ami egyaránt fontos talajvédelmi és népegészségügyi szempontból.

A VIZSGÁLATI EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

Mind a hazai, mind a nemzetközi szakirodalomban igen sok olyan szélvihar-ról olvashatunk, amely a talaj felszínén levő termőréteget felragadta és a több millió m³ port többszáz km-rel távolabb rakta le. Ilyen viharok közismertek Dél-Ukrajnában, Észak-Amerika középső államainak prériin, a romániai Baragában. Hazánkban elsősorban a Duna—Tisza közén, de a Tiszántúlon, a Kisalföldön és a lápos területeinken ritkábban szintén előfordul. A hazai jelentősebb porviharok közül az 1962 márciusában és áprilisában néhány napig tartó szélvihar pusztító hatását figyeltük meg részletesen. A Hanság DNY-i részén elterülő Fertődi Állami Gazdaság területén a ráhordás mértéke a laza szerkezetű kotus láptalajoknál elérte a 32 cm-t is. Ezen túlmenően a nagy szélvihar betemette a gazdaság területén levő mélyvezetésű öntözőcsatorna-rendszert is, amivel nemcsak a karbantartás, illetve a csatornaásás költségeit többszörözte meg, de lehetetlenné tette a csatornarendszer következő nyári üzemelését is. Ugyancsak súlyos károkat okozó porvihar következett be 1973 áprilisának második hetében, elsősorban a Duna—Tisza közén és a Tiszántúlon. A felszabadulás óta végzett nagyarányú fásítási tevékenység azonban mindinkább kiküszöböli az ilyen katasztrófális porviharok keletkezését.

Jelenleg a deflációs károk szabad szemmel már kevésbé láthatók, ezért annak mértékét, illetve a védősávoknak a termőtalaj védelmére kifejtett hatását elsősorban talajszelvények feltáráásával igyekeztünk meghatározni. Olyan erdő-sávokkal védett táblákon, ahol a talajművelési, trágyázási és egyéb agrotechnikai eljárások több éven keresztül azonosak voltak, a legnagyobb szélvédettség pontban és az erdő-sávoktól mintegy 100—300 m távolságra talajszelvényeket tártunk fel annak meghatározására, hogy a talaj felső szintjében változott-e a szemcseösszetétel, van-e különbség a talaj szervesanyag-tartalmában, higroszkóposságában, kötöttségében stb. E célból 57 talajszelvény részletes elemzését végeztük el. A talaj mechanikai állapotában végbement változások vizsgálata céljából mikroagregátum-analízist végeztünk. A talajok mikroagregátum-összetétel vizsgálata során 0,2 mm-nél nagyobb durva homok, 0,2—0,02 mm-es szemcsenagyságú finom homok és 0,02 mm-nél kisebb por-, iszap szemcsecsoportokat választottunk szét. A szélérozíciónak kitett területeken a talaj szemcseösszetételét és minőségét — mint szélérozíciót befolyásoló tényezőt — a mikroagregátumok aránya jól jellemzi.

A nagyszámú vizsgálati adat eredményeit összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a mezővédő erdősávok azáltal, hogy a deflációt kiváltó legfontosabb, legaktívabb tényezőnek, a szélnek a sebességét csökkentik, megváltoztatják az általuk védett terület talajának fizikai, kémiai és biológiai állapotát is. A maximális és minimális szélvédetségű pontokban vizsgált talajszelvények felső szintjének összehasonlítása — a vizsgált talajszelvények adatainak alapján — egyértelműen azt mutatja, hogy a nagyobb védetségű pontokban a durva és finom szemcscsoportok százalékos aránya a finom rész javára kedvezőbb. Ugyancsak több szervesanyagot találunk ezekben a pontokban és nagyobb a talaj higroszkóposága is (hy₀-a).

A deflációt befolyásoló tényezők sorában a talajfelszín szerkezetének és a talaj nedvességállapotának jelentős szerepe van. Ezek befolyásolják a talaj ellenállását a szélerozióval szemben. Mivel laza szerkezetű homok és láptalajainknál a talajszerkezet hiányzik, a szemcseösszetétel pedig kedvező a szélerozió kifejlődéséhez, a talajok nedvességállapota a talajellenállás növelésének legalapvetőbb tényezője. A nedves talajszemcsék térfogatsúlya több és nagyobb az egyes nedves szemcsék közötti tapadóerő is, ami révén növekszik a kohéziós erő és csökken a talajok erodálhatósága.

A talaj nedvességtartalmára a külső tényezők közül elsősorban a csapadékviszonyok, a párolgás, a légnedvesség, a talaj és levegő hőmérséklete vannak hatással. A védőfásítások azáltal, hogy a fenti tényezőket kedvező irányba befolyásolják, hatással vannak a talaj nedvességtartalmának alakulására is. Fentiekén kívül még a dúsabb harmatképződés is számításba jön. Kísérleteink során szükségesnek tartottuk tisztázni, milyen mértékben befolyásolják a területen levő védőfásítások a talaj nedvességtartalmának alakulását. A nedvességtartalom vizsgálatokat a szélmérésnél említett pontokban 10 cm-es szintenként határoztuk meg, 50 cm mélységig. A szélerozió kifejlődése ugyanis elsősorban ezt a talajréteget érinti. A kísérletek során a vegetációs időszakon belül 6—8 alkalommal vettünk mintákat a nedvességtartalom változásának meghatározása céljából, több esetben azonban megfigyelésünk csak egy adott időpontra vonatkozott. Mérési adataink alapján egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a sávokkal védett mezők felső talajsztintjének nedvességtartalma a vegetációs időszak folyamán magasabb, mint a nyílt területé, vagy a táblák közepén levő, csak minimális védetséget élvező pontoké. A nedvességtöbblet évszakoktól és talajtípusoktól, valamint a védetség fokától függően 0,3—7,8% között változott. Külön érdekesség, hogy a láptalajok esetében a védett mezők nedvességtöbblete 11,0—15,1% között alakult a felső 0—30 cm-es szintben, míg a mélyebb, 40—50 cm-es szintek talajnedvesség-többlete a nyílt területihez viszonyítva kétszeres, háromszoros értéket is mutatott. Mindez azt támasztja alá, hogy az erdősávok láptalajok esetében a szélesebesség-csökkentő hatásukkal egyidejűleg a talajnedvesség megőrzésében is fokozottabb szerepet játszanak. Homoktalajaink esetében általában azt tapasztaltuk, hogy a talajnedvesség a szélnek kitett, nem védett pontokban a felső 0—10 cm-es rétegben csak mintegy fele a maximális védetségű pontok felső talajsztintjében észlelt nedvességtartalomnak. Ez pedig a széleroziós veszélyt nagy mértékben fokozza.

A defláció és a levegőszennyezettség összefüggését és annak mértékét a Ferődi Kísérleti Állami Gazdaság területén két kísérleti erdősáv hatástávolságában végeztük kotos láptalajon. A 6—7 m magas elegyetlen akác-sarjából álló áttört szerkezetű erdősávok régebbi telepítésűek, többször sarjaztatottak, igen alacsony hatásfokúak voltak. A terület nagy részén ez időben még nem voltak erdősávok, sem cellulóz-nyárültetvények. Mérés céljaira 160 cm² felfogó felületű szedimentációs üveghengereket használtunk, amelyeket az erdősávoktól

20—50—100—200 m távolságra helyeztünk el. Az edényeket a tartókarókon az átlagember szájmagasságának megfelelően 150 cm magasságban helyeztük el. A szedimentációs edények alkalmazásával lehetőség nyílt a levegőben durván diszpergált részecskék meghatározására.

A mérési adatokból egyértelműen kitűnt, hogy a levegőben levő por mennyisége és az erdősávok szélesebbé-csökkenő hatása egyenes összefüggésben van. A talajelhordás és a levegő szennyezettsége azokban a pontokban a legkisebb, ahol a legnagyobb a szél sebességének a csökkenése. Ezen túlmenően az erdősávok lombfelületének szűrő hatása is jelentős, ami az erdősávok közvetlen közelében néha 30—80 cm magas sáncok formájában is jelentkezik. A minimális portartalmú pontok mindkét erdősávtól 50 m távolságban találhatóak, ezekben a pontokban a legnagyobb a szélesebbé csökkenése is. Az 1 ha-ra számított évi pormennyiség ezekben a pontokban 28 q körüli. A legnagyobb szennyeződést azokban a pontokban észleltük, ahol a szélesebbé csökkenése a legkisebb. Ez az erdősávoktól mintegy 200 m-re volt, ahol az egyik sávnál 91, a másik erdősávnál pedig 88 q/ha szennyeződést mértünk. Tehát ezekben a pontokban a levegő szennyezettsége több mint háromszorosa a nagyobb szélvédelmet élvező pontokénál.

Ha a szennyezettség mértékét az év különböző időszakaiban vizsgáljuk, megállapítható, hogy a legnagyobb értéket akkor mértük, amikor a talaj fedetlen volt; a vegetációs időben a szennyezettség mértéke sokkal kisebb. A március havi nagy szélviharok idején egyes pontokban igen magas értékeket mértünk, amelyek egyes esetekben nagyobbak voltak, mint a többi hónap portartalma együttvéve. Ez arra utal, hogy az erdősávok talajvédelmi szerepe azokban az időszakokban a legjelentősebb, amikor a terület fedetlen és a területen erős szelek uralkodnak. A mérési időszakban a szélesebbé csökkenése a területen többször elérte március hónapban a 15 m/sec-os viharos szélereősséget.

Ha a levegő szennyezettségét népegészségügyi szempontból vizsgáljuk és a portartalmat a szokásos t/km²/év értékre számítjuk át, akkor a sáv mögötti minimális portartalmú pontban 341 t/km²/év értéket, a sávtól 200 m-re levő maximum pontban pedig 1102 t/km²/év értéket kapunk. Ha figyelembe vesz-

Fertődi porvizsgálat
vizben nem oldódó szennyeződés (g/160 cm²)

1. táblázat

Állomás száma	Távolság az erdősávtól, m	Március		Április	
		1962	1973	1962	1973
Erdősáv	1. 50	11,2352	0,3790	0,0745	0,0005
	2. 20	2,9216	0,5894	0,0530	0,1242
	3. 50	1,4710	0,3774	0,0578	0,0940
	4. 100	4,0027	0,2180	0,0686	0,0430
	5. 200	5,8524	0,2264	0,1291	0,0673
	6. 200	3,4981	0,2347	0,1636	0,0555
	7. 100	5,5243	0,2103	2,0493	0,0275
	8. 20	4,8905	0,1845	0,3596	0,0362
Erdősáv	9. 50	2,1829	0,2503	0,2744	0,0232
	10. 100	4,7972	0,3094	0,5512	0,0146
	11. 200	7,7861	0,5370	0,4061	0,0692

szük, hogy a portartalom norma lakónegyedekben 50 t/km²/év és iparnegyedekben is csak 200 t/km²/év, látható, hogy az ilyen erősen szeles, tőzeg- és kotus láptalajú vidék levegője milyen egészségtelen és milyen nagy fontosságú a védőfásítások mielőbbi megoldása.

E tényből kiindulva az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőtelepítéstani Tanszéke erdőmérnökhallgatók bevonásával elkészítette a Fertődi Állami Gazdaság és a hozzácsatlakozó termelőszövetkezetek községhatáros fásítási tervét. Az Állami Gazdaság és termelőszövetkezeti vezetők példás hozzáállása révén a fásítási tervek alapján a védőfásítások telepítését az 1962—63-as években teljes egészében elvégezték. A területnek mintegy 3⁰/₀-át kitevő erdősávokhoz csatlakozóan még mintegy 4⁰/₀-nyi cellulóznyar telepítés is történt. 10 év elteltével, 1972. év október 1-től kezdődően a levegő szennyezettségére vonatkozó vizsgálatainkat ugyanazon táblán, ugyanazon mérési metodika szerint egy éven keresztül megismételtük. Ezáltal lehetővé vált számunkra, hogy a terület teljes egészére kiterjedő védőfásítás-rendszer hatásfokát vizsgáljuk. A deflációs veszély szempontjából legfontosabb két hónap, március és április adatait hasonlítjuk össze az 1962. és 1973-as évek vonatkozásában. Az edényekben mért ugyanazon megfigyelési pontokra vonatkozó, vízben nem oldódó durva szennyződés adatait az 1. táblázatban tüntetjük fel. Jelenleg folyó vizsgálataink során a megfigyelési pontok számát bővítettük, ezek közül jelen tanulmányban csak azokat szerepeltetjük, amelyek 1962-ben is megvoltak.

Az 1962. és 1973. évi márciusi és áprilisi adatok összehasonlíthatósága érdekében meg kell vizsgálni a mérési időpontokban a terepfedettséget és az adott hónapok időjárási viszonyait. 1962-ben az erdősáv melletti és a két erdősáv között levő táblában őszi árpa vetés, míg a második sáv melletti táblában kelőfélben levő kukoricavetés volt. 1973-ban az erdősáv mellett búzavetés, a sávok között lucerna, míg a másik sáv mellett szintén kukoricavetés volt. A terület fedettségét illetően tehát a kísérleti időszakban szinte azonos viszonyok voltak.

Az időjárási tényezők közül a szélviszonyok 1962-ben kedvezőtlenebbek voltak. A 6 m/sec-os szélsősebességű napok száma 1962-ben, márciusban 16, áprilisban 14, ezzel szemben 1973-ban, márciusban csak 5, áprilisban pedig 9 volt.

Fertődi porvizsgálat
vízben nem oldódó durva szennyződés (q/ha)

2. táblázat

Állomás száma	Távolság az erdősáv-tól, m	Március		Április	
		1962	1973	1962	1973
Erdősáv	1. 50	70,22	2,37	0,47	0,00
	2. 20	18,26	3,68	0,33	0,78
	3. 50	9,19	2,36	0,36	0,59
	4. 100	25,02	1,36	0,43	0,27
	5. 200	36,58	1,42	0,81	0,42
	6. 200	21,86	1,47	1,02	0,34
	7. 100	34,53	1,31	12,81	0,18
	8. 20	30,57		2,25	0,23
Erdősáv	9. 50	13,64	1,56	1,72	0,15
	10. 100	29,98	1,93	3,45	0,10
	11. 200	48,66	3,36	2,54	0,43

Viszont a 20 m/sec-os szélesebbesű széllokések legnagyobb gyakorisággal 1973 áprilisában jelentkeztek. A csapadék vonatkozásában az 1962. év volt a kedvezőbb, márciusban 55,6, áprilisban 38,7 mm, míg 1973-ban 8,7, ill. 48,7 mm csapadék esett.

Viszont a hőmérsékleti átlagértékek 1962-ben márciusban 1,75 °C, áprilisban 11,4 °C, 1973 márciusában 4,49, míg áprilisban 7,86 °C volt. Az 1962. márciusi nagyobb szélesebbesű és gyakoriságot némileg tehát a nagyobb csapadék és alacsonyabb hőmérséklet egyensúlyozza. Az adatok összehasonlításánál azonban fenti viszonyokat figyelembe kell venni.

A március és április hónapokra vonatkozó ha-ra átszámított levegőszennyezettségi értékeket q-ban a 2. táblázatban ismertetjük. A két táblázat adataiból világosan kitűnik, hogy a 10 éves fásítás és cellulóznyár telepítés hatására a területen a deflációs károk és a levegő szennyezettsége lényegesen lecsökkent. Kitűnik, hogy a portartalmi értékek éppen úgy mint 1962-ben, jelenleg is a márciusi hónapban a legnagyobbak. Látható azonban, hogy a legtöbb pontban a levegő szennyezettsége a 10 évvel ezelőtlinek csupán egy tizedét éri el. A védőfásítások célszerűen telepített rendszerével a szél sebessége a területen egyenletesen mérsékeltté vált, amit az 1973-as mérési adatok különböző pontjaiban levő portartalmi értékek is mutatnak. Míg az 1962-es év adatainak szórása a 9—70 q/ha között váltakozott, addig 1973. év márciusában a különböző távolságokban levő edények portartalma csak 1—4 q/ha szóródást mutatott. Hasonló mértékben, kisebb értékekkel ugyanez következett be ez év áprilisában is. Amennyiben az 1973-as adatokat számítjuk át t/km²/év értékre oly módon, hogy a legveszélyesebb márciusi hónap értékét szorozzuk 12-vel, akkor is az 50 t/km²/év érték alatt maradunk. Ez pedig azt jelenti, hogy korszerű fásítással biztosítottuk a területen a levegő tisztaságát és meggátoltuk az eróziós jelenségek fellépését.

A korszerű védőfásítás tehát a legmegfelelőbb módszer a mezőgazdasági termőtalajok defláció elleni védelmére. A korszerű mezővédő fásítás tervezési irányelveit röviden a következőkben foglalhatjuk össze.

a) Hazai szélviszonyaink megkövetelik, hogy a területet minden irányból védjük. Az erdősávok védőhatása lehetővé teszi, hogy a nagyüzemi termelés igényeinek megfelelő táblanagyságot alakítsunk ki, vagy a meglévő tábla besztást érintetlenül hagyva, annak szegélyét lássuk el védőfásítással.

b) A legnagyobb szélvédelmi, ezáltal mikroklíma-módosító és szelerózió gátló hatás a keskeny, közepes szélességű áttört erdősávoknál jelentkezik. Ezek kialakításához elegendő, ha a termőterület 2—3%-át vesszük igénybe.

c) Hazai viszonyaink között erdősávokat elsősorban a laza szerkezetű homok- és láptalajainkon, a vázlatajok és szikes talajok különböző típusain, üledék- és hordaléktalajainkon kell telepíteni. Az egyéb talajtípusokon pedig ott, ahol az átlagos szélesebbesű a 2,5 m/sec-ot meghaladja, a tenyészidő csapadékösszege 340 mm-nél kevesebb és a nyári napok (max. = 25 °C) száma 75-nél több.

d) Az erdősávokban alkalmazható fafajok megválasztása során, ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, fő fafajként a gyors növekedésű nemesnyárat kell alkalmazni, egyéb helyeken pedig a területen található más, gyors növekedésű fafajokat. Az erdősávok telepítésekor a cserjéket feltétlenül alkalmazni kell. Törekedni kell, hogy az erdősávokat minél kevesebb fa- és cserjefajból hozzuk létre és hiányozzanak belőle azok a fajok, amelyek a növényi károsítók köztesgazdái.

e) Az erdősávok gazdasági értékelésekor mind a terméstöbbletet, mind a fásítás egyéb társadalmi hasznát és szerepét is figyelembe kell venni.

Az ERTI 1973. évi megbízásos tevékenysége

Az intézeti Tudományos Tanács ez évi, június 5-i ülésén a megbízásos tevékenységet folytató kutatók jelentései alapján megvitatta az Erdészeti Tudományos Intézet 1973. évi megbízásos tevékenységét. E kiterjedt arányú munkásságról 35 jelentés került a Tudományos Tanács elé annak ellenére, hogy csupán azokról a témákról készült beszámoló, amelyekben a kutatóknak a megbízás teljesítése mellett kutatási eredményeket is sikerült elérniük. Tárgykörüket tekintve a jelentések az erdészeti kutatásnak majdnem teljes területét felölelik a termőhelyfeltárástól, a szaporítóanyagtermeléstől, az erdőtelepítéstől a véghasználatokig. Korunk legégetőbb követelményeinek megfelelően a beszámolók jelentős részarányát az 5. ötéves terv megalapozását szolgáló közgazdasági elemzések és az erdőgazdálkodás gépesítésében elért legújabb eredmények teszik ki, de súlyt kaptak azokban az erdőművelés, a fakészletfelmérés, az optimális választékösszetétel, az áruforgalom, a vegyszerezés, az erdővédelem, a vadkárelhárítás, a munkaegészségvédelem, de még a méhlegelők javításának, az erdők többcélú hasznosításának problémái is. Különösen figyelemre méltó, hogy egyes megbízások kapcsán — a jövő követendő irányaként — már széles területet átfogó termelési rendszerek kidolgozásának igen hasznos eredményeket hozó vizsgálatára is sor került.

A Tudományos Tanácsnak a minisztériumi szakvezetőkkel s az Erdészeti és Faipari Egyetem vezetőiből, valamint az erdő- és fagazdaságok megjelent igazgatóiból összegyűlt tagjai az ERTI 1973. évi megbízásos tevékenységéről készült jelentéseknek részletekbe menő megvitatása során valamennyien és egybehangzóan kifejezésre juttatták, hogy az intézetnek e szélesedő megbízásos tevékenységét, az abban elért eredményeket rendkívül hasznosnak ítélik és e tevékenység folytatását okvetlenül szükségesnek tartják.

A minisztériumi vezetők különösen nagyra értékelték azt a segítséget, amit az ERTI a MÉM megbízások teljesítésével az elkövetkező 5. ötéves terv kidolgozásában a minisztériumi vezetésnek nyújtott. Egyben az EFE és az EFAG-ok jelenlevő vezetőivel együtt úgy találták, hogy a megbízásos tevékenység területén elért intézeti eredmények mindegyike az erdő- és fagazdálkodás fejlesztését szolgálja.

Az EFE képviselője még annak a véleményének is hangot adott, hogy az intézet megbízásos munkáinak kutatási eredményei az egyetem majd valamennyi tanszéke számára hasznos lehet és e tanszékek érdeklődésére tarthat számot. Egyben a kutatási felszerelések még jobb kihasználása és a hasznos együttműködés kapcsolatainak további elmélyítése érdekében az EFE és az ERTI között kölcsönös megbízásokra tett javaslatot.

Az Erdő- és Fagazdaságoknak a tanácsülésen részt vett igazgatói általános érdeklődésük mellett a megbízásos tevékenységnek különösen a működési területükön hasznosítható eredményei iránt mutattak érdeklődést.

A Tudományos Tanács a megvitatásra és jóváhagyásra előterjesztett jelentéseket általában igen behatóan elemezte. A Tanács tagjai a jelentések készí-

tőihez számos kérdést intéztek, a beszámolókra sok értékes észrevételt, a további kutatásokhoz sok hasznos javaslatot tettek és a végzett munkát, az elért eredményeket igen tárgyilagosan s pozitívan értékelték. Több beszámolóval kapcsolatban a feltett kérdések és észrevételek nyomán a Tanács tagjai és a jelentést készítő kutatók között élénk s hasznos eszmecserekre került sor. A kérdésekre, észrevételekre, javaslatokra s felvetésekre kapott válaszokat a Tanács tagjai teljes mértékben kielégítőnek találták és elfogadták.

A kölcsönös megnyilatkozásokból egyértelműen kitűnt, hogy a megbízások munkák eredményeiről készült beszámolókat igen hasznos volt a Tudományos Tanács tekintélyes fóruma elé bocsátani. E fórum előtt a mélyreható tanácskozás alapján világossá váltak a következők:

— A megbízások alapján vállalt munkák általában szervesen kapcsolódnak az ERTI-ben a 4. ötéves terv időszakában megvalósítandó kutatási feladatterv kutatói tevékenységéhez.

— Annak ellenére, hogy e megbízások az amúgy is erősen megterhelt kutatógárdát még nagyobb mértékben igénybe veszik, mégis a tématervi kutatások megoldását segítik elő.

— A látszólagos ellentmondás azonnal megdől, ha figyelembe vesszük, hogy a megbízások nagymértékben javítják a kutatás és a gyakorlat nélkülözhetetlen kapcsolatát.

— A szoros kapcsolat révén egyrészt a kutatás jobban, a további kutatásokra ösztönzőbben ismeri meg a gyakorlat igényeit, másrészt e kapcsolat biztosítja és jelentősen meggyorsítja a kutatási eredmények gyakorlati bevezetését, elterjesztését, az esetleges hibák gyors felismerését, kiküszöbölését, a bevezetett új technológiák további tökéletesítését.

— A megbízások munkákból befolyó pénzüsszegek nélkülözhetetlenül bővíti a kutatás pénzügyi kereteit; további bizonyító vizsgálatok elvégzését, hiányzó műszerek, kutatási segédeszközök beszerzését teszik lehetővé; növelik az intézet fejlesztésére fordítható alapokat és az abból képezhető jutalmak is gyümölcsözően serkentik a kutatómunkát.

A Tudományos Tanács a fentieket értékelve, az ERTI kutatóinak ez irányú tevékenységéért elismerését kifejezve, az eredmények publikálását és gyakorlati hasznosítását ajánlva teljes egyetértésben elfogadta a megbízások munkákról készült következő beszámolókat:

Szász—Dér földi—Burján: Fenyő, Ny, T, Cs, A, B, Gy és egyéb keménylombos faállományokból termelhető optimális választékösszetétel. (A jelentés egységes méretcsoport táblázatokat ad bruttó vastagfára vonatkoztatva a nagyfatömegű országos tervezéshez.)

Lengyel—Pagony: Fenyvesek egészségi állapotának vizsgálata. (A jelentés alapul szolgál a károk és károsítók által okozott értékcsökkenés áttekintéséhez, a különböző egészségi állapotú törzsekből termelhető választékok értékének meghatározásához.)

Pagony—Lengyel: Kemizálás lehetőségei az erdővédelemben. (A vegyszeres beavatkozások szükségességét az erdők funkciók szerinti kategorizálása szerint javasolja eldönteni és megadja a védekezés technológiáját, költségét, várható hatását.)

Szepesi L.: Erdőfelújítási munkákhoz készített talajművelő berendezés műszaki, szilárdsági, energetikai és gyártástechnológiai bírálata. (Ismerteti a mélylazító funkcionális vizsgálatának eredményeit, üzemi használatának tapasztalatait és gyártástechnológiai elemzését.)

Szepesi L.: A Djatel—1 és a Djatel—2 döntő-rakásológépek vizsgálata. (Részletesen foglalkozik a vizsgált gépek technológiájával, műszaki, kezelési és karbantartási jellemzőinek kifejtésével, teljesítményével és használhatóságával.)

Jérôme R.: Jövőtermesztés jövedelmezőségi számítása. (A gazdálkodást a szükségletkielégítés szempontjából informálja, segíti a vágáskorok, a kitermelésre ke-

- rülő faanyag műszaki felhasználhatóságánk az Ef, Ff és Lf műszaki értékének meghatározását.)
- Kiss L.:** A laskagomba-értékesítés és oltóanyag-termelés. (A kutatás eredményeképpen a laskagomba-termesztéshez az ERTI-től oltóanyag rendelhető.)
- Kassai L.:** A hazai nyolc fenyőtermelő EFAG 1971. évi fenyő áruforgalmának megállapítása. (A fenyőáru-gazdálkodás optimalizálása érdekében tárja fel a vizsgált EFAG-ok 1971. évi fenyő áruszerkezetét és a hasznosítható következtetéseket.)
- Danszky—Szilágyi:** Kemizálás lehetőségei az erdőművelésben. (A vegyszerek alkalmazásának lehetőségeiről, módjairól, költségeiről, jelenlegi helyzetéről és jövőjéről tájékoztat.)
- Ilyés—Ulreich:** Vállalati ötéves tervezési rendszer kidolgozása. (A vállalati és országos szintű tervezés metodikájának kidolgozása mellett, a tervezés megalapozásához mutatószámrendszert és a tervezéshez új tervnyomtatványokat, tervezési segédlapokat ad a jelentés. Ez utóbbi lehetőséget nyújt a szolgáltatások tételes felsorolására, a munkabérek és eszközököltségek kimunkálására.)
- Solymos R.:** A nevelővágások gépesítését elősegítő erdőnevelési technológia kidolgozása erdefenyő állományokra. (Címének megfelelően a jelentés új irányelveket és technológiát javasol a nevelővágások gépesítésének megkönnyítésére.)
- Ilyés B.:** Az erdőgazdaságok állóeszközeinek műszaki elhasználódása. (A jelentés az állóeszközök állapotát jellemző ökonómiai mutatószámokkal feltárja az erdőgazdasági állóeszközök elhasználódásának mai helyzetét, foglalkozik a gazdaságilag optimális állóeszköz használati idő megállapításának problémakörével és elemzi az értékcsökkenési leírás felemelésének hatását a vállalati eredményre, a részesedési, fejlesztési alapokra és a költségvetési befizetések volumenére.)
- Vilcsek J.:** Burkolt-gyökerű nagycsemete nevelés és a nagycsemetes gépi ültetés technológiájának és eszközeinek kialakítása.
Munka- és eszköztakarékos erdőfelújítási technológiák és gépek kialakítása.
Burkolt hosszúgyökerű csemeteszállítás, gépi fel- és leterhelés technológiájának és eszközeinek kialakítása.
(A három jelentés a burkolt-gyökerű nagycsemetenevelés, szállítás és ültetés gépesített teljes termelési rendszerét áttekinti. Bemutatja az abban kipróbált gépeket, eszközöket, technológiákat, a várható teljesítményeket, eredményeket, a költségtényezőket és a munkaerőigényt.)
- Ulreich J.:** A jövedelemarányok és a bővített újratermelés feltételeinek összefüggése. (Az 5. ötéves terv megalapozásához az erdőgazdaságok 1970—72 közötti mérleg- és statisztikai adatainak feldolgozásával elemzi az erdőgazdaságok termelési volumenének, jövedelmezőségének, a személyi jövedelmeknek alakulását, a fejlesztési források s az önfinanszírozás összefüggéseit és javaslatokat tesz a vállalati bér- és jövedelmszabályozási rendszer továbbfejlesztésére.)
- Ilyés—Ulreich:** A vállalati elemzési rendszer kidolgozása. (A beszámoló az 5. ötéves terv előkészítéséhez a MÉM Közgazdasági Főosztálya, az FKI és az ERTI közösen kidolgozott elemzési rendszerét, az ehhez készített adat-, munka- és árértékelő-lapokat, a segédlapokat s azok használatát ismerteti.)
- Ulreich J.:** A termelőerők fejlődése és a munkaerő alakulása közötti összefüggések. (A tanulmány az 5. ötéves tervidőszak megalapozását az erdőgazdasági munkaerőszükséglet felmérésével, előrejelzésével segíti és levezeti a várható létszám munkabérszükségletének a vállalati jövedelemre gyakorolt hatását.)
- Márkus L.:** A fakitermelés jövedelmezőségének küszöbértékei. (Ugyancsak az 5. ötéves terv megalapozásához a jelentés megállapítja uralkodó fafajok szerint a ráfizetéses osztályok határait, az egyes jövedelmezőségi osztályok területét, fatömegét, várható nyereségét, veszteségét a véghasználatokra vonatkoztatva és alapot nyújt a jövedelmezőségi osztályozás továbbfejlesztésére.)
- Márkus L.:** A fatermékek árformáinak felülvizsgálata. (Felméri az árbevételek egy évi alakulását és az értékesítési árak átlagát és megállapítja a felmérések rendszeres ismétlésének szükségességét.)
- Ilyés B.:** Primér fatermékekre 1972. évi adatok alapján vállalati utókalkuláció elvégzése. (Tartalmazza a Tanulmányi Erdőgazdaság primér fatermékeinek éves utókalkulációját és a szerzett tapasztalatokkal hozzájárul egy országos szintű vizsgálatokra is alkalmas utókalkuláció metodikájának továbbfejlesztéséhez.)
- Szász T.:** Az 5. ötéves terv fahasználati technikai és technológiai fejlesztése. (A tervtanulmány rendszerbe foglalja azokat a munkarendszereket és rendszeren belüli munkaszervezeti változatokat, amelyek alkalmazását az ERTI az 5. ötéves tervben javasolja.)

- Szász T.:** A fakitermelés balesetveszélyes és egészségi ártalmat okozó munkaeszközeinek megállapítása. (A jelentésből áttekintést kapunk az erdőgazdaságban 1968—69—70-ben a fakitermelési üzemágban bekövetkezett balesetek statisztikájának összesített adatairól, a munkaműveletek és a munkaeszközök kapcsolattartó és munkaeszközönként a balesetelhárításra tett konkrét javaslatokról.)
- Grósz Zs.—Ujváriné:** A fenyőfélék főbb papíripari mutatóinak (extrakt, lignintartalom és térfogsúly) vizsgálata. (Az egyes fafajok főbb papíripari mutatóit áttekintő táblázatba foglalva mutatja be és levonja a termelésben hasznosítható konklúziókat.)
- Dala L.:** Erdei tornapálya. (Tartalmazza a Kékesi Állami Szanatórium részére létesítendő erdei tornapálya teljes tervdokumentációját és részletes műszaki leírását.)
- Pagony H.:** Erdővédelmi Szakfelügyelet. (Elősegíti az erdővédelmi kutatásban elért eredmények üzemi méretű gyakorlati bevezetését, megismerteti a cserebogár és a tömegszaporodásra hajlamos lepkefajok ellen legjobban bevált helikopteres és az aeroszolos védekezés alkalmazását.)
- Pagony H.:** Gyantászás minőségrontó hatása. (Ismerteti a gyantászás befolyását a törzsek víztartalmára s egészségi állapotára és a gyantászott feketefenyő rönkök minőségi romlásának alakulását.)
- Járó Z.:** Szaporítóanyag mérleg és a szaporítóanyag termelés fejlesztése. (A szaporítóanyag termelés helyzetének felmérése alapján olyan koncepciót dolgoz ki, amely megadja a szaporítóanyag termelés fejlesztésének irányelveit az ötéves termidőszakra.)
- Járó Z.:** Erdősítés előtti termőhelyfeltárás. (Összefogja a megbízásos termőhelyfeltárás eredményeit, amelyekkel biztosítják a népgazdaság számára a helyes fajmegválasztást, illetve kiküszöbölik a fásításra alkalmatlan termőhelyű területek költséges és eredménytelen erdősítését.)
- Járó Z.:** Nyárállományok adatfelvétele és távlati prognózis készítése. (Összefoglalja az országos nyár adatfelvétel során a magyar nyárfatermesztés tervezéséhez és irányításához kidolgozott — nemzetközileg is egyedülálló — alapokat, amelyen még egyetlen más fajaj természetéhez sem áll rendelkezésünkre.)
- Szepesi—Szász:** Fagazdasági gépek munkavédelmi minősítése. (14 gép 1973-ban elvégzett munkavédelmi minősítésének eredményeit részletezi.)
- Szász—Nagy:** Motorfűrészkézeltők munkaegészségvédelmi vizsgálata. (Közi a vizsgálat eredményeit és javaslatokat tesz az észlelt egészségi ártalmak megelőzésére.)
- Solymos R.:** Az erdeifenyő állományok fakészletének megoszlása mellmagassági átmérő osztályok szerint. (Bemutatja az erdeifenyő fatermési táblákhoz elkészült, a mellmagassági átmérőosztályok megoszlását tartalmazó táblázatokat.)
- Keresztesi B.:** Erdei méhlegelők javítása. (Összegezi az erdei méhlegelők javítására végzett kísérleteknek rövidesen könyvben is kiadásra kerülő eredményeit.)
- Hauer L.:** Vadkárelhárítási kísérletek és szaktanácsadás. (Ismerteti az erdei vadkárelhárításban legjobban bevált védőanyagokat, a védekezés módszereit, technológiáját, költségtényezőit, hatását és az ezzel összekapcsolt rendszeres szaktanácsadás eredményességét.)

A csupán igen szűk „dióhéjban” ismertetet megbízásos munkák eredményeit hasznosítani kívánók az ERTI-t vagy a fenti beszámolókat készítő kutatókat közvetlenül megkereshetik.

A kutatási eredmények felhasználásából eredő vállalati és népgazdasági haszon mellett, az eredmények hasznosítása iránti érdeklődés, valamint a Tudományos Tanácsnak e munkákért kifejezésre juttatott jóleső erkölcsi elismerése intézetünket és kutatóit a további munkában segíti és újabb eredmények elérésére sarkallja.

Dr. Hauer Lajos

A Tudományos Minősítő Bizottság folyó évi június 6-án tartotta dr. Sali Emil „A magyarországi erdők élőfakészletének vizsgálata” c. doktori disszertációjának nyilvános vitáját. Az értekezés a magyarországi erdők élőfakészletében a felszabadulás óta eddig bekövetkezett és az ezredfordulóig várható változásokat és azok okait, körülményeit tárgyalta.

A Tudományos Minősítő Bizottság a jelöltet az 1974. június 26-án tartott ülésén a *mezőgazdasági tudományok (erdészeti) doktorává* nyilvánította.

„Nyersanyag és környezet: újabb érv a fafelhasználás érdekében”

címmel figyelemreméltó fejtegetést közöl J. Guillard szerzőtől a Revue Forestière Française 1973. 5. száma. Jelen körünk egyaránt jellemezhető a környezettel kapcsolatos egyre nagyobb gondokkal, a kezdődő energiaválsággal, de a mindinkább féktelenebbé váló nyersanyagfogyasztással is. A nyersanyagfogyasztási tendenciákat sokkal inkább megszabja a felhasznált anyag piaci ára, mint azok valóságos társadalmi „előállítási ára”, vagyis az az ár, amely az előállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos minden vonzatot tartalmaz.

Egyszerű példa: amíg az alumíniumlemez eljut a fogyasztóhoz, illetve a feldolgozó ipari üzembe, szükség volt az ásványi nyersanyagok sorára (bauxit, kryolit, Al-fluorit, koks, kátrány, üzemanyag stb.), energiára, de ezenkívül a tájat romboló meddőhányók, ipari hulla-

dékok és levegő szennyeződések (pl. szabad fluor) is keletkeztek. Az ezekkel kapcsolatos költségeknek csak egy részét számítják fel az ipari üzemek. Az ún. „külső” költségeket a társadalomra terhelik, vagy éppenséggel figyelmen kívül hagyják, akár mert senki sem törődik a táj elcsúfításával, akár azért, mert ezek távolabb jelentkeznek (pl. a légszennyeződések tovaterjedése útján). Tehát nemcsak az alapanyagot önmagában kell figyelembe venni, hanem mindazoknak a hatásoknak az összességét is, amelyek az előállításuk során a környezetet érintik. Ilyen tágabb szemszögből nézve a fának vitathatatlan előnyei vannak: előállításuk során a környezetet nem érintik, feldolgozása kevés szennyeződést okoz.

Érdekes összehasonlítani néhány építési anyag előállításához szükséges nyersanyag és energia mennyiségét:

	alapanyag szükséglet, tonna	energiaszükséglet Kwó
1 tonna alumínium (buga)	bauxit, szén, égetett mész, kryolit, sóda stb.	6,1 74 100
1 tonna acél (rúd)	vasérc, szén, mészke stb.	2,8 13 900
1 tonna beton	cement (előállításához mészke, agyag, szén), homok, kavics, víz stb.	1,5 3 300
1 tonna fa (fűrészáru)	rönk	2,2 570

De ez a nyersanyag-mérleg is még hiányos! Hiszen már az alapanyagok kinyerése is a legtöbb esetben meddőhányókat, földhányásokat, a felszíni fedőrétegek eltávolítását stb. eredményezi. Tehát egy tonnányi termék előállításakor a környezetre kifejtett összehatás megállapításához figyelembe kell venni az egész megmozgatott, ill. lerakott anyag mennyiségét. Ez 1—1 tonna alumínium buga előállításához 15—16 tonna, acéléhoz (rúd) 10—11 tonna, betonéhoz 3—5 tonna, fűrészáruéhoz 3 tonnányi megmozgatott anyagot tesz ki. Az így keletkezett hulladékoknak a környezetre kifejtett hatása persze nem azonos értékű, hiszen lényeges különbség van pl. egy kavicsbánya megnyitá-

sakor „letermelt” termőföld-takaró, vagy egy steril ipari hányó egy tonnányi anyaga közt; vagy össze sem lehet hasonlítani a bioszféra, a környezetre vagy az egészségre kifejtett hatások tekintetében az erdőben elégetett vagy elkorhadt 1 kg fát a levegőbe kieresztett fluor egy kilogrammjával! Ma még nem tudjuk a környezetre kifejtett pozitív vagy negatív hatások, az előidézett szennyeződések és károsítások pénzértékét megadni.

A vizsgált négy építési anyag környezetre gyakorolt hatásának és „össztársadalmi árának” az összehasonlító értékeléséhez az 1 m² külső falfelületre vetített adatokat használja fel a cikkíró:

1 m ² külső falfelület súlya kg	Alkalmazott építőanyag	Felhasznált alapanyag súlya kg	Mozgatott össz. anyag súlya kg
30	alumínium	180	450
80	acél	220	850
175	beton	260	700
50	fűrészáru	110	150

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Király Pál

A szocialista országok erdészeti és faipari műszaki tudományos egyesületeinek képviselői kétévenkénti, az idén esedékes tanácskozásukat júniusban Budapesten tartották. A rendező és vendéglátó szerepet az OEE és a FATE töltötte be. A tanácskozáson az egyes országok erdészeti és faipari egyesületeinek képviselőiben a következők vettek részt: a Bolgár Népköztársaságból *dr. Christo Sirahov* és *dr. Georgi Georgiev*, a Német Demokratikus Köztársaságból *dr. Hans Robel* és *Rainer Spiske*, a Lengyel Népköztársaságból *dr. Jozef Stajniah* és *Zbigniew Przyborski*, a Szovjetunióból *Igor Viktorovics Szamujllo*, a Csehszlovák Szocialista Köztársaságból pedig *Milan Sojka* és *Frantisek Petyrek*. Az OEE-t *Király Pál*, *Fekete Gyula* és *dr. Páris János*, a FATE-t *Kara Tibor*, *Strobl Kálmán* és *dr. Dalocsa Gábor* képviselte. A tanácskozáson *dr. Madas András*, illetve *dr. Csontos Gyula* elnökölt.

A résztvevők tájékoztatták egymást országaik erdészetének és faiparának jelenlegi helyzetéről és törekvéseiről. Megvitatták a baráti egyesületek közötti együttműködés helyzetét és feladatait. Meghallgatták a magyar delegáció jelentését az Erdészeti Egyesületek Nemzetközi Szövetségéről (IUSF). Budapesti tartózkodásukat felhasználták arra, hogy közelebbről megismerkedjenek az MTESZ munkájával *dr. Turi Istvánné* főtitkárhelyettes tájékoztatása alapján, továbbá a magyar egyesületek szervezetével és tevékenységével. Tanulmányút keretében megtekintették a Székesfehé-

Felutatás a 331. oldalról

Az USA-ban megkísérelték kiszámítani a környezeti szennyeződések és káro-

sítások kiküszöbölésével járó költségeket. Az ezekkel megemelt piaci árakat vették tényleges „társadalmi költség”-nek:

	piaci ár US \$/kg	a szennyeződések és károsítások elhárítási költsége \$/kg	tényleges „társadalmi költség” \$/kg
alumínium	0,617	0,174	0,791
acél	0,294	0,026	0,320
beton (víz nélkül)	0,010	0,002	0,012
fa (fűrészáru)	0,102	0,002	0,104

Ezeknek a „társadalmi költség” egy-ségáraknak az alapulvételével az 1 m² külső falfelület költségei — USA dollár-

ban — az alkalmazott fő építési anyag-nak megfelelően — a következőképpen alakulnak:

	Piaci áron	Teljes „társadalmi költség”
alumínium	18,51	23,73
acél	23,52	25,60
beton (víz nélkül)	1,75	2,10
fa (fűrészáru)	5,10	5,20

Valamennyi összehasonlítás (alap-anyag-szükséglet, feldolgozási-előállítási energiaszükséglet, fajlagos nyersanyag-mennyiség, a környezetet érintő anyag-elmozdítás, tájromboló, környezetszeny-

vező anyagok keletkezése, a tényleges „társadalmi költség”) messzemenően kedvező a fára nézve s ez ráadásul még új-ratermelhető is!

(Ref.: Dr. Tóth B.)

vári Bútorgyárat (amelynek rekonstrukcióját a múlt évben fejezték be), továbbá a Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság több létesítményét.

A tanácskozási elvtársi és baráti légkörben zajlott le és a résztvevők teljes egyetértésben hozták meg megfelelő határozataikat.

*

Egyesületünk választmánya május 21-én *dr. Madas András* elnökletével ülést tartott. A választmány meghallgatta az elnök tájékoztatóját a fagazdaság időszerű kérdéseiről, majd megvitatta *Király Pál* főtitkár előadásában a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodással kapcsolatos egyesületi politika kialakításának a kérdését. A vitában részt vett *Desspoth László, Führer Ernő, dr. Halupa Lajosné, Iharos Frigyes, dr. Speer Norbert, Fekete Gyula, Csötönyi József, Andor József, Balázs István, dr. Pankotai Gábor, Czebei Sándor, Tóth István, Kárall János, dr. Solymos Rezső*. A választmány végül úgy határozott, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás problémáinak teljes körű feltárására létrehozza a **Termelőszövetkezeti Szakosztályt**. Az ülés során a választmány megemlékezett *dr. Balassa Gyula* ny. első miniszterhelyettes, választmányi tag elhunytáról. A főtitkár javaslatára a választmányba koalícióval felvették *Anda István* (Keszthely), *dr. Juhász Miklós* (Sopron), *dr. Kassai Imre* (ERDÉRT), *Moór Gyula* (Veszprém), *dr. Páll Miklós* (Nagykanizsa) csoporttitkárokat, valamint *dr. Kalmár Zoltánt*, a Mikológiai és Faanyagvédelmi Szakosztály vezetőjét. A főtitkár bejelentette, hogy *Dessewffy Imre*, a Műszaki Fejlesztési Bizottság vezetője e tisztség alól többirányú elfoglaltsága miatt felmentését kéri. Egyidejűleg javaslatot tett *Cornides György* személyének az MFB vezetésével történő megbízására. A választmány *Dessewffy Imrének* munkáját megköszönve részére a felmentést megadta, *Cornides György* megbízását pedig egyhangúlag jóváhagyta.

A választmányi ülésen *Végyvári Jenő*, a Tatabányai Helyi Csoport elnöke *Illés László* műszaki vezető (Tata) által megőrzésre átadta a **Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete** (MEVME), zászlaját, zászlócsúcsát, a MEVME pecsétjét, a zászlóavatási ünnepségről készült két tablóját és a tatabányai vándorgyűlés színes emléklapoktját. A történelmi értékű tárgyakat az elnök egyesületünk őrzésébe vette.

*

Az Erdészettörténeti Szakosztály a Sárospataki Csoporttal közösen a sárospataki Rákóczi várban tartotta ülését. A napirend során elsőnek *Petercsák Tivadar*, a sárospataki Vármúzeum munkatársa tartott előadást Sárospatak és a Rákóczi vár történetéről. Az előadáshoz kapcsolódott a vár és a benne rendezett kiállítások megtekintése. Ezt követően a radványi Károlyi uradalom fahasznosításáról *Járasi Lőrinc*, végül a „Fahasznosítás a Zemplén-hegységben 1946-tól napjainkig” címmel *Bartucz Ferenc* tartott előadást. Az előadásokat számos hozzászólás egészítette ki.

*

Az Erdei Vasutak Szakosztálya ülését Nagycenken, a Széchenyi Múzeumvasútnál tett látogatással egybekötve Sopronban, az Egyetem Géptani Tanszékén tartotta. A résztvevőket a GYSEV budapesti vezérgazgatósága részéről *Bódi Géza* erdőmérnök, főtanácsos, a GYSEV soproni igazgatósága részéről *Gárdai Gábor* műszaki osztályvezető és *Lovas Gyula* főtanácsos-üzemörtörténész köszöntötte, és fogadta nagy szívélyességgel. *Lovas Gyula* ismertette a Széchenyi István emléket őrző és múzeumnak berendezett nagycenki kastélyt és bejárták a *dr. Csanádi György* volt közlekedés és postaügyi miniszter kezdeményezésére az ifjúság bevonásával megépített Széchenyi Múzeumvasutat. *Tóth Gyula* szakosztálytitkár a fogadtatást megköszönve kifejezésre juttatta a szakosztály azon készségét, hogy minden segítséget megad a múzeum számára gördülőanyagok és vonóerők gyűjtésével. Az Egyetem Géptani Tanszékén tett látogatás során *dr. Káldy József* egyetemi tanár diákepekkel kísért előadás tartott Angliában tett tanulmányútjáról.

*

Az Erdőrendezési Szakosztály kihelyezett ülést és ahhoz csatlakozóan tanulmányutat rendezett Debrecenben, a helyi tanácsi, vízügyi, erdőgazdasági szakemberek bevonásával az üdülőerdők üzemtervezési problémáinak megvitatására. A résztvevők az első napon a debreceni erdős puszták tervezett üdülő-övezetét tekintették meg, ezt másnap a Debreceni Áll. Erdőrendezőségénél jól sikerült szakmai vita követte. A vita eredménye röviden abban foglalható össze, hogy az üzemtervezés jelenlegi

előírást rendjét az üdülési funkcióval kapcsolatos speciális előírások kedvéért nem célszerű megbontani. Ehelyett inkább külön üzemtervi kivonatban célszerű összeíteni az üdültetési jellegű előírásokat.

*

Az Erdőhasználati Szakosztály a helyi Csoporttal Nagykanizsán országos ankétot szervezett a termelőszövetkezeti erdők fakitermelésének és fafeldolgozásának hatékonyabbá tétele érdekében. Az első előadás keretében *Fekete Gyula* főtitkárhelyettes áttekintő képet adott a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás jelenlegi országos helyzetéről és a fejlesztés szervezeti kérdéseiről. Ebből a zalai résztvevők megelégedéssel vették tudomásul, hogy a megye termelőszövetkezeteinek tevékenysége országos szinten is példamutató. Ezt követően *Führer Ernő* a Délzalai Termelőszövetkezetek Műszaki és Szolgáltatási Közös Vállalkozásának igazgatója, valamint *Csillag Jenő* az Északzalai Termelőszövetkezetek Erdőgazdálkodási Közös Vállalkozásának igazgatója ismertette a megye termelőszövetkezeteinek erdőgazdálkodását.

Az előadásokat követő hozzászólásokban több javaslat hangzott el a fejlesztést célozva:

— A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban, ahol a gazdasági és társadalmi feltételek megérették, a szervezeti fejlesztés a jövő útja, másutt eszközkoncentrációkat kell alkalmazni.

— Az állami erdőgazdasággal és más szektorokkal a kölcsönös előnyök alapján kell együttműködni, meg kell teremteni a megfelelő érdekeltségi rendszert.

— A termelőszövetkezeti erdőkben a termelést lehetőleg koncentrálni kell, a nagyobb gazdálkodási egységeket kell szervezni az optimális üzemméretre törekedve.

— A termelőszövetkezetek erdészeti szakembereit a jövőben nagyobb erkölcsi elismerésben kell részesíteni.

— A fűrészipari rekonstrukciót csak a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodással szorosan együttműködve lehet megoldani, elsősorban az állami fejlesztés figyelembevételével.

— A jövőben nagyobb gondot kell fordítani a termelőszövetkezetek erdészeti szakmunkásainak képzésére.

Az elhangzott javaslatokat a Szakosztály a közeljövőben részleteiben is értékli és véglegesítve az illetékes szervek elé terjeszti. Az ankét résztvevői megtekintették a borsfai Termelőszövetkezet Fafeldolgozó Üzemét, ahol a helyi vezetők kalauzolták a vendégeket.

*

A Közjóléti Szakosztály a Mátrafüredi Csoporttal együttes ülést tartott. A résztvevők *Szeniczey Tibor* ERTI tud. munkatárs szakvezetésével megtekintették a madárvédelmi bemutatót. *Bernáth Kálmán*, a helyi csoport elnöke tájékoztatást adott az erdészeti propaganda mátrai gyakorlatáról. Ezt követően *Németh Gyula*, a helyi csoport titkára vezetésével tanulmányozták a mátrai erdők közjóléti munkálatait. A rendezvény során előadást tartott *Hangyál Tibor* igazgató: „Gondolatok az erdőértékszámításhoz”, *Dala László* ERTI tud. munkatárs: „Az üdülési igénybevételi felmérések eredményei és tapasztalatai a Mátrában” címmel. A másnapi bejárás során a témaköröknek megfelelően megfigyelték *Miklósi Lajos* erdőfelügyelőség-vezető: „A tsz erdőgazdálkodás és a szociális-üdülési funkció összehangolásáról”, *Vilček János* igazgató: „A komplex fejlesztés erdészeti feladatai és gyakorlatáról”, *Vancsó Jenő* tsz-elnök: „Az erdők többcélú hasznosítása a tsz-erdőgazdálkodás keretei között” címen adott tájékoztatást.

*

A Műszaki Fejlesztési Bizottság Cellulóz Alapanyagellátási Albizottsága a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Cellulózipari Albizottságával együttesen rendezte üléseit Egerben. A tanácskozás előadásai: *dr. Annus Sándor—Karczag Gábor*: „Információ a hazai cellulózipar fejlesztéséről és a magyar—jugoszláv cellulózipari együttműködésről” és *dr. Kovács Jenő*: „Hazai apríték termelési lehetősége”, valamint „Cellulózapríték-termelés bükk fűrészüzemi hulladékból” voltak.

A HELYI CSOPORTOK ÉLETÉBŐL

A Debreceni Csoport a jóléti, üdüléserdő létesítésének, módszereinek tájékoztatására a cserei, bánki és a paci erdőségben tanulmányutat szervezett. A tanulmányutat *Köllő Ferenc* erdőrendező-

ségi igazgató vezette. Az erdész szakembereknek módjukban volt megismerni *Papp Ferencnek*, a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság vezetőjének kalauzolásával azokat a helyeket is, ahol a természetes

mélyedések kihasználásával a vizes rézeken tároló-tavacszkákat lehet létesíteni.

*

Az Egri Csoport vezetőségi ülésén *Jáhn Ferenc* titkár adott ismertetést az 1974. évi OEE közgyűlés és a Fagazdasági Műszaki Napok előkészítéséről, majd kiosztotta azokat a feladatokat, amelyek a további szervezéssel kapcsolatosak.

*

Az ERDÉRT Csoport Szolnokon szervezett rendezvényén *Nagy Gábor* osztályvezető: „A szocialista gazdaságirányítási rendszer lényege, szabályozó eszközei, ezen belül az ERDÉRT TEK-vállalat szerepe” címmel tartott előadást. A Csoport a Budapesti Gyufaipari Vállalatnál és a Budapesti Falemezműveknél az automatizálás, a munkaszervezés és hatékonyság, valamint tapasztalatszerzés témakörben gyárlátogatáson vett részt. A gyárlátogatást konzultáció követte. A Csoport a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsával közösen a termelőszövetkezeti fagazdálkodás témakörében ankétot szervezett. *Szél Ferencnek*, a TOT termelésfejlesztési titkárának bevezetője után, *Fekete Gyula* főtítkárhelyettes, *dr. Speer Norbert* vezérigazgató és *Bory Miklós*, a TOT tanácsosa tartott előadást.

*

Az Erdőrendezői Csoport taggyűlésén *dr. Szász Tibor* ERTI tud. oszt. vez. a korszerű fahasználatot elősegítő üzembtervezés fejlődését méltatta, majd *Kovács Mátyás* természetvédelmi felügyelő a természetvédelmi feladatokról adott ismertetést és diafilm-vetítés keretében mutatta be az alsuti arborétumot.

*

A Győri Csoport szakmai bemutatókat szervezett. A győri erdészet területén *Máté Károly* erdészvezető és *Zsigony János* ker. vezető erdész mutatták be az erdészeti szakközépiskolán folyó szakosított fahasználati tanfolyam hallgatóinak a hosszúfás fakitermelési módszert; a délhansági és győri erdészet területén *dr. Pántos György* egyetemi tanár, *Balsay Endre* erdészvezető és *Pechtol István* főelőadó adtak ismertetést termőhelyi és erdőművelési módszereikről a II. éves erdőmérnök hallgatók részére; a délhansági erdészet területén *Olaszy István* csoportvezető és *Bakonyi Csaba* műszaki vezető a nyárfatermesztés, a lápterületek hasznosítása és az öntözés alkalmazása témakörében adtak ismertetést a

csemetekertkezelői továbbképző tanfolyam hallgatóinak.

*

A Kaposvári Csoport a Somogyi EFAG területén Erdők Napja rendezésével szervezte meg az iskolák tavaszi kirándulását. Több ezer általános és középiskolás tanuló kereste fel csoportosan a lakóhelyéhez legközelebb eső erdőt.

*

A Keszthelyi Csoport Tapolcán klubnap keretében vitatta meg a tsz erdőgazdálkodással kapcsolatos problémákat. *Fekete Gyula* főtítkárhelyettes bevezető előadásában ismertette a tsz erdőgazdálkodás helyzetét. *Parragi István* előadásában bemutatta a tsz Szövetséghez tartozó erdők gazdálkodását. *Gerencsér Rezső*, a tsz erdők üzembtervszerű gazdálkodásáról adott ismertetést; *Rendi László* az erdészeti tevékenység jelentőségét méltatta. Hozzászólások során *Hermann Vilmos* főagronómus a termelési érték vetületében foglalkozott a fejlesztés egyenlő elbírálásával, különös tekintettel arra, hogy pl. a kővágóörsi tsz termelési értéke 9,2 millió, ebből az erdészet 0,5 milliót ad. *Serleg József* a várvölgyi tsz erdészeti munkáját ismertette.

*

A Mátrafüredi Csoport a KGST Erdészeti Gépesítési Állandó Bizottság tagjai részére Bükkszék határában tanulmányutat szervezett. A tanulmányút témaköre „Mesterséges erdősítési technológiák és gépek” volt. A tanulmányutat *Újvári Ferenc* és *Szárász József* vezette.

*

A Miskolci Csoport Somogy megye erdőgazdálkodása megismerésére tanulmányutat szervezett. A résztvevők erdőművelési, fatermelési, fásítási, közjóléti erdőgazdálkodási objektumokat tekintettek meg. A Csoport Erdők Napja címmel jól sikerült ankétot szervezett. Ezen *Király Pál* főtítkár „Az erdők jelentősége a nevelésben” és *dr. Speer Norbert* „Az árak és faárak hatása a fagazdaságban” címmel tartott előadást.

*

A Nagykanizsai Csoport vitadélután keretében vitatta meg a bajcsai csemetekertben a fizikai dolgozó nők problémáit. Vitavezetők: *Sárkány László* VSZB titkár és *dr. Páll Miklós* osztályvezető voltak.

A Sárospataki Csoport a szakszervezettel együttműködve tanulmányutat szervezett a Kaposvári Erdőrendezőség területére. Felújító vágásokat, állománynevelési eljárásokat, kempingfásítást, tájrendezési területeket tekintettek meg, majd bejárták a tihanyi tájvédelmi körzetet.

*

A Soproni Csoport vezetőségválasztó taggyűlést rendezett. *Varga Ferenc*, a helyi csoport titkára beszámolókat tartott a csoport legutóbbi hároméves munkájáról. A vita során *dr. Káldy József* kiemelte az ifjúsági munka fontosságát és elismeréssel szölt a lelépő vezetőség munkájáról. *Dr. Majer Antal* kiemelte a nyugdíjasokkal való foglalkozás jelentőségét. *Dr. Herpay Imre*, a jelölőbizottság elnöke ismertette a bizottság munkáját, amelynek előterjesztésére a taggyűlés az elkövetkezendő 3 évre a következő vezetőséget választotta meg: elnök *dr. Igmány Zoltán* tszkv. egyetemi tanár, titkár *dr. Juhász Miklós* csoportvezető (TÁEG); vezetőségi tagok: *dr. Gál János* egyetemi tanár, *Bognár Antal* igazgató, *dr. Tuskó László* erd. szakközépisk. igazgató, *Illyés Benjamin* ERTI állomás igazgató, *dr. Sopp László* csoportvezető, *Varga Ferenc* egyetemi adjunktus, *Vörös István* erdőfelügyelő, *Keresztes György* erdőmérn. hallgató, *Major László* szakközépisk. tanuló.

*

A Tamási Csoport pári erdészetének tagjai a közjóléti erdőgazdálkodás tanulmányozására a Pilisi Parkerdőgazdaságban tapasztalatcserén vettek részt. A tapasztalatcseré kapcsán elemezték a kísérleti megoldások tanulságait.

*

A Szegedi Csoport az ásothalmi erdészet területén szakmai bemutatót tartott a szegedi erdészeti szakközépiskola IV. éves hallgatói részére. Bevezetőt tartott *Vida László* igazgatóhelyettes, a helyi csoport titkára. Előadásának témája „Az élőfatermesztés hatékonyságának emelése, jövedelmezőségének fokozása” volt. A bemutatókat *Tölgyesi Albert*, *Beliczay István* és *Lóczy Pál* vezették. A bemutatót követő értékelésen *Nagy Sándor* erdészeti vezető vázolta a szakközépiskolát végzettek munkaterületeit.

*

A Veszprémi (MÉM) Csoport Szentgálon a termelészövetkezeti erdőgazdálko-

dás megtárgyalására összejövetelt szervezett. Ezen *Fekete Gyula* főtítkárhelyettes és *Iharos Frigyes* igazgatóhelyettes adott átfogó képet az országos, illetőleg a megyei tsz erdőgazdálkodás helyzetéről.

*

A Vértesi Csoportnak a pusztavámi erdészet területére szervezett tanulmányútján *Simon József* a helikopteres és földi vegyszerezés munkálatait ismertette, *Somodi Jakabné* erdőműv. csoportvezető az erdészet vegyszerezési munkájáról tartott előadást. A Csoport vitadélután rendezett „Ifjú műszakiak tanácskozása” és „Az 1975. évi erdőgazdasági és erdészeti műszaki fejlesztési és beruházási tervek” témakörében. A Csoport a Komárom megyei környezetvédelmi ankét keretében tanácskozást szervezett Tatabányán. *Hevesi István* műszaki vezető ismertette a Vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság környezetvédelmi tevékenységét, majd bemutatta a városi parkerdőt és utalt arra, hogy jelenleg a várgesztesi és csákvári parkerdők létesítése folyik.

*

A Zalaegerszegi Csoport központi előadás keretében vitatta meg *Takács László* erdőrendezősi igazgató előadását, amelyet „Zala megye távlati erdőgazdálkodásának fejlesztése” címmel tartott. A Csoport összejövetelén megtárgyalta 1974. év munkatervi feladatait, majd meghallgatta és megvitatta *Ivanics József* erdőfelügyelő-ség-vezető „Jóléti erdőgazdálkodás Zala megyében” címmel tartott előadását.

*

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották:

Balassagyarmaton — *dr. Kocsmár Ferenc*: „A fakitermelés számítógépes tervezésének feltételei és lehetőségei”, *Rakonczay Zoltán*: „A környezetvédelem általános kérdései és a természetvédelemmel való kapcsolat”, *dr. Káldy József*: „Csemetermelés gépesítésének legújabb eredményei”, *dr. Gál János*: „Az erdő és fásítások szerepe az ember környezetének védelmében”;

Balatonfüreden — *Király Pál*: „Erdők Napja”, *dr. Tóth Sándor*: „Az erdő esztétikai szerepe”;

Egerben — *dr. Kassai Imre*: „Elektro-nikus számítógépes alkalmazási lehetőség a fagazdaságban”;

Esztergomban — *dr. Keresztesi Béla*: „Az erdő több célú hasznosítása itthon és külföldön”;

Gyulán — *Nagy Zoltán*: „A termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás helyzetének feltárása Békés megye vonatkozásában”, *dr. Walter Ferenc*: „A fahasználati munkák gépei, géprendszerai”;

Győrött — *dr. Sali Emil*: „Eredmények az erdőgazdálkodásban és fásításban”, *Bognár Antal*: „A soproni erdők közjóléti szerepe”;

Kaposváron — *dr. Speer Norbert*: „Az árak szerepe az erdészeti kereskedelem-politikában”;

Budapesten — *Szendrei Ernő*: „Erdőgazdálkodás, mezőgazdálkodás és vadgazdálkodás összhangjának feltételei és lehetőségei”;

Tamásiban — *Zágoni István*: „Korszerű fafeldolgozás helyzete és fejlesztési iránya”, „A környezetvédelem helyzete Európában”;

Veszprémben (MÉM) — *dr. Danszky István*: „Vágásterületek gépi tuskózása”;

Veszprémben (MN) — *Ott János*: „Az erdőgazdálkodás közgazdasági szabályozórendszere”;

Miskolcon — *dr. Speer Norbert*: „Az árak és faárak hatása a fagazdaságban”.

Halálozás: Gaál László ny. erdőmérnök életének 65. évében Veszprémben elhunyt.

Új tagok felvétele:

Hüll János, erd. techn. művezető, Franciavágás; *dr. Rác Zsófné* erdőmérnök, tanszéki mérnök, Sopron; *Kárpáti László* erdőmérnök, Sopron; *Szeidl István* ker. előadó, Adony; *Paulusz Ferenc* diszponens, Adony; *Nyári Teréz* irodavezető, Adony; *Fazekas Imre* szakvezető, Adony; *Vukajlovics Zsivko* telepvezető, Adony; *Mészáros György* munkavezető, Adony; *Jankovics József* ker. tisztviselő, Adony; *Vilisich Viktor* áruforg. ü. i., Balatonszentgyörgy; *Tüskés György* áruforg. ü. i., Balatonszentgyörgy; *Tóth János* csop. vez. Balatonszentgyörgy; *Szabó László* ker. gyakorn. Balatonszentgyörgy; *Schveger Mihály* áruforg. ü. i., Balatonszentgyörgy; *Simon József* áruforg. ü. i. Balatonszentgyörgy; *Radics Ferenc* áruforg. ü. i. Balatonszentgyörgy; *Nagy Lajos* diszponens, Balatonszentgyörgy; *Mészégető Lajos* áruforg. ü. i. Balatonszentgyörgy; *Lukács István* áruforg. ü. i., Balatonszentgyörgy; *Gulyás Kálmán* áruforg. ü. i., Balatonszentgyörgy; *Furák József* telepvezető, Balatonszentgyörgy; *Forgács Sándor* irodavez., Balatonszentgyörgy; *Ernszt Károly* tmk vez., Balatonszentgyörgy; *Lovass Gáborné* csop. vez., Budapest; *Tomori László* erdőmérn. hallgató, Sopron.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Balázs István megyei erdészeti, vadászati és természetvédelmi felügyelő, Pest megyei tanács V. B. Budapest; *Czerny Károly* erdőmérnök, „Aranykalász” tsz, Ráckeve; *Csillag Jenő* az Északaljai Termelőszövetkezetek Erdőgazdálkodási Közös Vállalkozásának igazgatója, Zalaegerszeg; *Führer Ernő* a Délaljai Termelőszövetkezetek Műszaki és Szolgáltatási Közös Vállalkozásának igazgatója, Nagykanizsa; *dr. Gál János* egyetemi tanár, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *dr. Hauer Lajos* tud. főmunkatárs, az Erdészeti Tudományos Intézet Tudományos Tanácsa titkára, Budapest; *Kapusi Imre* tud. munkatárs, Erdészeti Tudományos Intézet, Püspökladány; *Kiss Gyula* Erdőfelügyelőség vezetője, Szeged; *Rimler László* erdőmérnök, termelőszövetkezeti szaktanácsadó, Gödöllő; *Nyulász István* Veszprém megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Osztályának erdészeti előadója; *dr. Speer Norbert* az ERDÉRT Vállalat vezérigazgatója, Budapest; *Stádel Károly* kerületvezető erdész, Kisalföldi EFAG, Győr; *Szabó Gyuláné* csemetetermelési előadó, Tanulmányi Áll. Erdőgazdaság, Sopron; *Szél Ferenc* a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának titkára, Sopron.

A Z ERDŐ szerkesztő bizottsága. Vezető: *dr. Keresztesi Béla*. Főmunkatárs: *Jérome René*. Tagok: *Balázs István*, Budapest; *Beck Antal*, Pécs; *dr. Birck Oszkár*, Budapest; *Boldizsár Antal*, Miskolc; *Botos Géza*, Debrecen; *Büttner Gyula*, Esztergom; *Deák István*, Tamási; *Erdős László*, Eudapest; *Fila József*, Budapest; *Firbás Oszkár*, Sopron; *Gáspár Hantos Géza*, Budapest; *Hatler Rudolf*, Kaposvár; *dr. Herpay Imre*, Sopron; *Iharos Frigyes*, Veszprém; *Imreh János*, Budapest; *Jahn Ferenc*, Eger; *dr. Járó Zoltán*, Budapest; *dr. Káldy József*, Sopron; *Király Pál*, Budapest; *dr. Kiss Rezső*, Budapest; *dr. Madas András*, Budapest; *Mészöly Győző*, Budapest; *dr. Radó Gábor*, Budapest; *dr. Sali Emil*, Budapest; *dr. Solymos Rezső*, Budapest; *dr. Speer Norbert*, Budapest; *Stádel Károly*, Győr; *Tóth István*, Budapest; *dr. Tóth Sándor*, Budapest; *Varga Ferenc*, Sopron; *Vida László*, Szeged; *Vörösmarty Zoltán*, Tatabánya.

